Bayırlı, H., & Cırık, K. (2026). Kim ve Neden Rol Model Alınıyor? İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Rol Model Tercihleri ve Gerekçeleri. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 32, 193-212*. https://doi.org/10.29029/busbed.2003438

Makalenin Türü : Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi : 25.07.2026
Kabul Tarihi : 18.10.2026

https://doi.org/10.29029/busbed.2003438

KİM VE NEDEN ROL MODEL ALINIYOR? İLKOKUL DÖRDÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ROL MODEL TERCİHLERİ VE GEREKÇELERİ*

Hakan BAYIRLI[1], Kübra CIRIK[2]

ÖZ

Günümüzde dijitalleşme ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, çocukların sosyalleşme süreçlerini ve rol model tercihlerini köklü bir biçimde dönüştürmektedir. Bu araştırma, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin rol model tercihlerini ve bu tercihlerin altında yatan motivasyonel nedenlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Nitel betimsel araştırma deseniyle yürütülen araştırmanın çalışma grubunu, Van ilinde kolay ulaşılabilir örnekleme tekniğiyle belirlenen 502 ilkokul dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma verileri nitel bir anket olan "Rol Model Tercihleri Anketi – Öğrenci Formu" aracılığıyla toplanmış ve betimsel analiz yaklaşımıyla çözümlenmiştir. Araştırma bulguları, öğrencilerin büyük çoğunluğunun ünlüleri (%48,2) rol model aldığını, bunu sırasıyla akranların (%13,9) ve aile bireylerinin (%13,7) izlediğini ortaya koymuştur. Ünlüler alt kategorisinde ise dijital içerik üreticilerinin (YouTuber, %39,3) ve sporcuların (%31,8) belirgin bir üstünlüğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin bu popüler figürleri seçme nedenleri incelendiğinde; başarı (%28,4) ve davranış özellikleri (%22,2) en temel belirleyiciler olarak öne çıkarken, bunu fiziksel ve sosyal özellikler (%17,5) takip etmektedir. Sonuç olarak, çocukların kimlik inşasında ve rol model arayışında geleneksel otorite figürlerinden (aile, öğretmen) dijital platformların popüler öznelerine doğru ciddi bir eksen kayması yaşandığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, bölgesel farklılıklar, aile içi iletişimin niteliği, artan ekran süreleri ve değerler eğitimi bağlamında tartışılarak öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Rol model, Rol model alma nedenleri, Dijital içerik üreticileri (YouTuber), İlkokul öğrencileri

* *Bu makale 2. yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.*

[1] *Dr. Öğr. Üyesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, hbayirli@aku.edu.tr, https://orcid.org/0000-0002-8415-5418*
[2] *Bilim Uzmanı, Bağımsız Araştırmacı, kubra_4295@hotmail.com, https://orcid.org/0000-0003-1952-4894*

Bayırlı, H., & Cırık, K. (2026). Who is Chosen as a Role Model and Why? Role Model Preferences and Reasons Among Fourth-Grade Elementary School Students. *Bingöl University Journal of Social Sciences Institute, 32, 193-212*. https://doi.org/10.29029/busbed.2003438

Article Type : Research Article
Date Received : 25.07.2026
Date Accepted : 18.10.2026

https://doi.org/10.29029/busbed.2003438

WHO IS CHOSEN AS A ROLE MODEL AND WHY? ROLE MODEL PREFERENCES AND REASONS AMONG FOURTH-GRADE ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS*

Hakan BAYIRLI[1], Kübra CIRIK[2]

ABSTRACT

Today, digitalization and the widespread use of mass media are fundamentally transforming children's socialization processes and their choices of role models. This study aims to examine the role model preferences of fourth-grade elementary school students and the underlying motivational reasons for these preferences. Conducted using a qualitative descriptive research design, the study's sample consists of 502 fourth-grade elementary school students identified through convenience sampling in the province of Van. Research data were collected via the "Role Model Preferences Questionnaire – Student Form," a qualitative survey, and analyzed using a descriptive approach. The research findings revealed that the vast majority of students (48.2%) choose celebrities as role models, followed by peers (13.9%) and family members (13.7%). Within the "celebrities" subcategory, it was found that digital content creators (YouTubers, 39.3%) and athletes (31.8%) were the most frequently selected. When examining the reasons students choose these popular figures, success (28.4%) and behavioral traits (22.2%) emerged as the primary determinants, followed by physical and social characteristics (17.5%). In conclusion, a significant shift has been observed in children's identity formation and search for role models, moving away from traditional authority figures (family, teachers) toward popular figures on digital platforms. The findings were discussed in the context of regional differences, the quality of family communication, increasing screen time, and values education, and recommendations were presented.

Keywords: Role models, Reasons for choosing role models, Digital content creators (YouTubers), Elementary school students

** *This article is based on the second author's master's thesis.*

[1] *Asst. Prof., Afyon Kocatepe University, Education Faculty, hbayirli@aku.edu.tr, https://orcid.org/0000-0002-8415-5418*
[2] *Master of Science, Independent Researcher, kubra_4295@hotmail.com, https://orcid.org/0000-0003-1952-4894*

1. GİRİŞ

Dijitalleşme ve sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte bireyler artık yalnızca aile ve okul gibi geleneksel sosyalleşme kaynaklarından değil, aynı zamanda küresel ölçekte erişilebilen sayısız modelden etkilenmektedir (Kearney & Levine, 2020). Bu durum, bireylerin kimi örnek aldığı, hangi özellikleri değerli bulduğu ve nasıl bir kimlik inşa ettiği sorularını daha kritik hâle getirmiştir. Bireylerin davranışlarının önemli bir kısmı gözlem yoluyla öğrenilmekte ve bu süreçte rol modeller belirleyici bir işlev üstlenmektedir (Bandura, 1986). Dolayısıyla rol model olgusu, yalnızca bireysel gelişimin değil, aynı zamanda toplumsal değerlerin yeniden üretiminin de temel mekanizmalarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özellikle ilkokul çağındaki çocuklar, çevrimiçi oyun dünyaları, video paylaşım platformları (YouTube vb.) ve sosyal ağlar aracılığıyla sınırları olmayan sanal bir kültürün içine doğmaktadır. Livingstone ve Third (2017) tarafından yapılan çalışma, dijitalleşmenin çocuklara bilgiye erişim fırsatları sunarken, aynı zamanda onları çevrimiçi oyun ortamlarındaki şiddet, siber zorbalık ve dolandırıcılık gibi dijital risklere açık hale getirdiğini vurgulamaktadır. Bu sanal ekosistemde çocuklar, sadece oyun oynamakla kalmamakta, Martínez ve Olsson'un (2019) da belirttiği gibi, çevrimiçi oyun yayıncılarını (gamer) ve dijital içerik üreticilerini (YouTuber, TikToker) kendilerine ulaşılabilir dijital akranlar veya idoller olarak benimsemektedir. Bu mecralardaki popüler figürler, çoğu zaman ebeveyn ve öğretmenlerin geleneksel otoritesini aşarak çocukların yaşamında baskın bir etki alanına sahip olmaktadır. Medyada sunulan ve genellikle kurgusal olan bu idealize edilmiş yaşamlar, çocukların duygusal ve eğlence odaklı ihtiyaçlarına hitap ederek geleneksel rol modelleri ikinci plana itmektedir.

Rol modellikte dolayısıyla karakter gelişiminde yaşanan bu dönüşüm, rol model etkisinin kapsamını genişletmekle birlikte, bu etkinin niteliğine ilişkin belirsizlikleri de artırmaktadır. Bireyler, sosyal çevrelerinde bulunan rol modelleri gözlemleyerek öğrenir; gözlemlenen ve taklit edilen davranışlar zamanla içselleştirilerek bireyin kendi davranışlarının bir parçası hâline gelir (Sakız, 2020). Bu bağlamda rol model alma, özellikle ilkokul dönemindeki çocukların tutum, değer ve davranış gelişiminde etkili bir süreçtir. Bu sebeple, çocukların kimlik gelişimini ve sosyal uyumlarını sağlıklı bir şekilde destekleyebilmek adına rol model tercihlerinin ardındaki dinamiklerin güncel bir bakış açısıyla incelenmesi gereklidir. Geleneksel figürlerden dijital platformların popüler öznelerine doğru yaşanan bu eksen kaymasının ampirik verilerle tespit edilmesi, özellikle değerler eğitiminde rol modellerin yerini ve işlevini yeniden düşündürecektir. Ayrıca mevcut çalışma, ilkokul çocuklarına yönelik önceki rol model çalışmalarını (Bayırlı, 2022) farklı bir sosyolojik zeminde (Van ili) ele alarak, bu alandaki dinamikleri daha net bir şekilde ortaya koymayı hedeflemektedir.

1.1. Rol Model

Rol model kavramını açıklamadan önce terimlerin anlamlandırılması önemlidir (Karaca, 2020). "Rol" kavramı, bir kimsenin üstlendiği görev ve etkiyi ifade ederken (Türk Dil Kurumu [TDK], 2025), "model" ise örnek alınan kişi ya da nesne anlamına gelmektedir (TDK, 2025). Bu iki kavramın birleşimiyle oluşan rol model, belirli özellikleriyle başkalarına örnek olan kişi olarak tanımlanabilir. Alanyazında rol model; bireylerin hayranlık duyduğu ve benzemeye çalıştığı kişiler olarak ifade edilmektedir (de Run vd., 2010). Rol modeller; gerçek kişiler olabileceği gibi film karakterleri gibi kurgusal figürler de olabilmekte ve bireylerin tutum ile davranışlarını etkileyebilmektedir (Bilis, 2014). Bireyler sosyal ilişkiler içinde bilerek ya da bilmeyerek çevrelerindeki bazı kişileri model alırlar ve bu süreç, model alan kişinin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal özelliklerinde değişime yol açabilir (Demirbaş & Yağbasan, 2005). Çocukların ve ergenlerin inançlarını, değerlerini, tutumlarını ve nihayetinde davranışlarını etkileyen rol modeller aile bireyleri, öğretmenler, akranlar veya ünlülerden olabilir.

Çocukluk döneminde ilk rol modeller genellikle aile bireyleridir (Ertör, 2022); okul sürecinde ise öğretmenler ve ders kitaplarında sunulan kişilikler model olarak benimsenebilmektedir (Karaboğa, 2019). Gelişim süreci ilerledikçe sosyal medyada ve kitle iletişim araçlarında yer alan popüler figürler de rol model olarak ön plana çıkmaktadır (Ceran, 2015; Karaboğa, 2019). Rol model alma süreci yalnızca davranışların taklit edilmesini değil, aynı zamanda duygu ve düşünce biçimlerinin de benimsenmesini içermektedir (Bilis, 2014; Korkmaz, 2014). Bu bağlamda bireyler, etkileşimde bulundukları kişilerin tutum, değer ve inançlarından etkilenmekte (Korkmaz, 2014; Selman, 2022) ve sosyal öğrenme açısından modelin doğru algılanması önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir (Karaca, 2020).

1.2. Rol Model Özellikleri

Model gerçek bir kişi, medya figürü ya da kurgusal bir karakter olabilir; ancak her gözlenen davranış model alınmaz. Model ile gözlemleyen arasındaki benzerlik ve modelin karakteristik özellikleri, modelleme düzeyini artıran önemli değişkenlerdir (Demirbaş & Yağbasan, 2005). Rol modelle kurulan etkileşimi artıran önemli faktörlerden üçü şu şekildedir: Rol modelle algılanan benzerlik, rol modelin statüsü ve rol modellerin ulaşılabilir olması.

Rol modelle algılanan benzer özellikler çoğunlukla cinsiyet, ırk veya ortak hedefler etrafında oluşturulur. Bu özelliklerin model alınan kişiyle birbirine yakın veya benzer olması modelleme ihtimalini artıran önemli bir faktördür (Hurd vd., 2011; Yancey vd., 2002).

Bunun yanında rol modelin statü düzeyi de modelleme üzerinde belirleyici bir değişkendir. Yüksek statülü modellerin davranışlarının daha fazla taklit edildiği; eşit statülü modellerde davranışın sonucuna göre modellemenin sürdürüldüğü ya da sonlandırıldığı; düşük statülü modellerin ise modelleme üzerinde sınırlı etkiye sahip olduğu belirtilmektedir (Senemoğlu, 2005). Ayrıca kahramanlık kavramının olumlu değerler ve kişilik özellikleriyle ilişkilendirilmesi, kahramanların rol model olma niteliğini güçlendirmektedir (Yazıcı & Aslan, 2011).

Yüksek statülü bireylerin 'ulaşılabilirliği' düşük olduğu için rol modellerin etkililiğini belirleyen faktörlerden biri de ulaşılabilirliktir. Bireylerin kendilerine yakın ve erişilebilir gördükleri rol modeller, motivasyon ve hedef belirleme süreçleri üzerinde daha güçlü etki yaratmaktadır (Gartzia vd., 2021). Toplumun önemli bir kesimi tarafından rol model olarak görülen başarılı bireyler, ulaştıkları noktalara sadece kişisel çabaları ve azimleriyle değil; yetenekleri, sosyal/maddi sermayeleri sayesinde de ulaşmış olabilirler. Bu nedenle model alan kişinin kendi olanakları ile rol modelin başarısını mümkün kılan koşullar arasındaki farklılık, söz konusu başarıyı ne ölçüde ulaşılabilir gördüğünü etkileyebilir. Rol modelin başarısının ulaşılabilir algılanmasının motivasyon üzerindeki etkisini gösteren araştırmalar (Gartzia vd., 2021; Lockwood & Kunda, 1997), bu olasılığın dikkate alınması gerektiğine işaret etmektedir. Bu sebeple, özellikle eğitim ortamlarında öğrencilere sunulan ve anlatılan rol modellerin ulaşılabilir, orta statülü ve öğrencilerle benzer özelliklere sahip olmalarına dikkat edilmelidir.

Benzerlik, statü ve ulaşılabilirlik, bireylerin bir kişiyi neden rol model olarak seçtiklerini doğrudan açıklayan tercih gerekçeleri değil, modelin fark edilmesini, erişilebilir görülmesini ve model alma üzerindeki etkisinin güçlenmesini kolaylaştıran özelliklerdir. Buna karşılık başarı, davranış, karakter veya fiziksel ve sosyal özellikler, bireylerin rol model tercihlerine ilişkin açık gerekçelerini ifade etmektedir.

1.3. Rol Model Almayı Etkileyen Faktörler

Ailenin rolü; aile, bireyin doğumdan itibaren dâhil olduğu ilk sosyal grup olup kişilik gelişimi ve toplumsal konumunun belirlenmesinde temel bir işleve sahiptir (Ağdemir, 1991; Bilis, 2012; Kırık, 2014). Sosyalleşme sürecine bağlı olarak gelişen kişilik, aile içinde başlamakta ve çocuk ilk öğrenmelerini burada gerçekleştirmektedir (Bilecik, 2017). Aile bireylerinin değerleri, davranış biçimleri ve yaşam anlayışları çocuğun gelişimini doğrudan etkilemekte (Özsoy & Yıldız, 2013); çocuk özellikle ebeveynleri model alarak onların davranışlarını taklit edebilmektedir (Aydın, 2003). Ebeveynlerin eğitim düzeyi, aile yapısı ve sosyoekonomik özellikler de kişilik gelişiminde belirleyici değişkenler arasında yer almaktadır (Özsoy & Yıldız, 2013). Bu bağlamda aile, rol model alma sürecinin başlangıç noktası ve en güçlü belirleyicisi olarak değerlendirilmektedir (Küçükibiş, 2016). Çünkü aile sadece rol model olmakla kalmayıp rol model alınacak kişileri de işaret eden bir işleve sahiptir.

Akran ve sosyal çevrenin rolü; toplumsal ilişkiler, bireylerin ortak değerler ve karşılıklı etkileşimler çerçevesinde kurdukları sosyal bağlarla şekillenmektedir (Aslan, 2001). Çocuk, erken yaşlardan itibaren akranlarıyla etkileşim kurarak paylaşma, iş birliği ve duygusal kontrol gibi sosyal beceriler geliştirmektedir (Kartal, 2007). Ergenlik döneminde ailenin etkisi kısmen azalmakta ve akran grupları temel bir referans ve sosyalleşme kaynağı hâline gelmektedir (Güngör, 2015). Akran ilişkileri; benzer yaş, gelişim düzeyi ve sosyal deneyimlere sahip bireyler arasında süreklilik gösteren bir etkileşim süreci olarak tanımlanmakta (Calp vd., 2018; Gülay, 2009) ve bu süreç bireyin davranış ve kişilik gelişimini etkilemektedir (Özsoy & Yıldız, 2013). Bireyler akranlarından olumlu veya olumsuz etkilenebilir, onların davranışlarını taklit etmeye çalışabilir. Akran rol modelliği, özellikle eğitim alanında, çocukların kendilerine benzeyen kişileri gözlemleyerek bir davranışın uygunluğunu değerlendirmelerini ve "*o başarıyorsa ben de başarabilirim*" düşüncesiyle kendi öz yeterliklerini inşa etmelerini sağlayan kritik bir bilgi kaynağıdır (Schunk, 1987).

Medyanın rolü; medya içerikleri, bireylerin tutum ve davranışlarının öğrenilmesinde etkili bir gözlem kaynağıdır (Bandura, 1977). Günümüzde sosyal medya, popüler kültür unsurlarını hızlı ve geniş kitlelere ulaştırarak rol model algısını dönüştürmektedir (Ergen, 2019). İnternet teknolojilerinin gelişmesiyle sembolik modellerin etkisi küresel boyuta taşınmış; farklı ülkelerdeki modeller kısa sürede çocukların yaşam alanına girebilir hâle gelmiştir (Bayırlı, 2022). Medya tarafından sunulan rol modeller çoğu zaman kurgusal özelliklere sahip figürlerden oluşmakta (Karaboğa, 2019) ve aile ile okulun sunduğu gerçekçi modellerden farklılaşmaktadır (Ergen, 2019). Televizyon ünlülerinin aksine sosyal medya ünlüleri çocuklarla daha yakın ve samimi ilişkiler kurarak çocuklar için daha ulaşılabilir modeller olarak ortaya çıkmaktadır (Lewis, 2020). Sosyal medya bu çalışmanın da hedef kitlesi olan ilkokul çocuklarının değer oluşturması sürecinde bariyer görevi görebilir (Tosun & Kozikoğlu, 2023). Bu durum, çocukların rol model tercihlerinde medyanın güçlü bir belirleyici olmasına zemin hazırlamaktadır.

Tarihî şahsiyetlerin rolü; tarihî şahsiyetler, toplumsal değerlerin aktarılmasında ve değer öğretiminin somutlaştırılmasında önemli bir işlev üstlenmektedir (Faiz & Avcı, 2019). Bu figürlerin yaşam öyküleri

öğrencilerin duyuşsal ve bilişsel gelişimlerine katkı sağlamakta (Demircioğlu & Tokdemir, 2008) ve tarihsel empati yoluyla değerleri anlamlandırmalarına yardımcı olmaktadır (Demircioğlu & Tokdemir, 2008). Ayrıca tarihî kahramanlar, kültürel ve ahlaki değerleri temsil eden figürler olarak çocukların tutum ve davranış gelişiminde etkili olabilmektedir (Avcu & Çelik, 2022). Bu nedenle tarihî şahsiyetler, çocukların sorumluluk bilinci, azim ve toplumsal katkı gibi değerleri içselleştirmelerinde önemli rol model kaynakları arasında yer almaktadır (Faiz & Avcı, 2019).

Öğretmenlerin rolü; öğretmenler, öğrencilerin sosyalleşme süreçlerinde ve değer kazanımında önemli rol modeller arasında yer almaktadır (Karaboğa, 2019). Özellikle ilkokul döneminde öğretmenler, öğrenciler için rehber ve örnek figürler olarak algılanmaktadır (Lumpkin, 2008; Yazıcı & Aslan, 2011). Öğretmenin sınıf içi tutumları, iş birliği ve dayanışmayı teşvik etme biçimi öğrencilerin sosyal gelişimini doğrudan etkileyebilmektedir (Yener, 2011). Bu nedenle öğretmenlerin hem mesleki yeterlilik hem de kişilik özellikleri açısından öğrenciler üzerinde rol model olduklarının bilincinde olmaları önem taşımaktadır (Demir & Köse, 2016). Öğretmenler rol model olarak ifade edilse de öğrenci görüşlerine göre sahada yapılan ampirik çalışmalar genellikle öğretmenlerin rol modelliğinin sınırlı olduğunu göstermektedir (Anderson & Cavallaro, 2002; Bayırlı, 2022; Biskup & Pfister, 1999).

1.4. Çalışmanın Önemi

Çocukların kimlik gelişimi, değer oluşumu ve davranış örüntüleri büyük ölçüde gözlem ve model alma süreçleriyle şekillenmektedir. Bu nedenle ilkokul dönemindeki çocukların kimi örnek aldığı, hangi özellikleri değerli bulduğu ve rol model seçimlerini hangi gerekçelere dayandırdığı, eğitim ve sosyalleşme sürecini anlamada kritik bir öneme sahiptir. Özellikle dijitalleşme ile çocukların aile, öğretmen ve akran gibi geleneksel sosyalleşme kaynaklarının yanında medya figürleri, YouTuber'lar ve diğer popüler kültür özneleriyle de yoğun biçimde karşılaşması, rol model olgusunu daha güncel ve çok boyutlu hâle getirmiştir.

Rol model alma üzerine yapılan çalışmalarda katılımcıların en sık öğretmenleri (Bashir vd., 2014; Küçükibiş, 2016), ünlüleri ve medya figürlerini (Bayırlı, 2022; Biskup & Pfister, 1999), aile bireylerini (Anderson & Cavallaro, 2002; Bricheno & Thornton, 2007), çizgi film kahramanlarını (Topkaya, 2024) ve çocuk kitaplarındaki kahramanları (Özmen, 2016) rol model olarak gördükleri tespit edilmiştir. Araştırma bulguları, rol model tercihlerinin cinsiyet ve sosyoekonomik düzeye göre farklılaştığını (Biskup & Pfister, 1999; Kearney & Levine, 2020) ve aynı cinsiyet ya da benzer sosyal kimliğe sahip rol modellerin daha güçlü etki oluşturduğunu göstermektedir (Kearney & Levine, 2020). Bunun yanı sıra rol modellerin öğrencilerin ders seçimleri (Küçükibiş, 2016), öz düzenleme ile ilişkili değişkenleri (Bayırlı & Köksal, 2025; Karaca, 2020) ve akademik başarıları üzerinde olumlu etkiler oluşturduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, rol model konusunun yalnızca gelişimsel bir tercih değil, aynı zamanda eğitimsel sonuçlar doğuran önemli bir değişken olduğunu göstermektedir.

Bu çalışma, Van ilinde öğrenim gören ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin rol model tercihlerini ve bu tercihlerin arkasındaki gerekçeleri inceleyerek mevcut alanyazına özgün bir katkı sunmayı hedeflemektedir. Önceki araştırmaların önemli bir bölümü rol model tercihlerinin genel yönelimlerini ortaya koysa da çocukların neden belirli figürleri örnek aldığını kendi ifadeleriyle açıklayan çalışmalar sınırlı görünmektedir. Bu yönüyle çalışma, yalnızca "kimlerin" rol model alındığını değil, aynı zamanda "neden" rol model alındığını da açıklamaya çalışmaktadır. Böylece çocukların başarı, davranış, karakter ve erişilebilirlik gibi hangi özellikleri öne çıkardığı daha açık biçimde anlaşılabilecektir.

Araştırmanın bir diğer önemli yönü, bulguların değerler eğitimi ve medya okuryazarlığı açısından önemli çıktılar sunmasıdır. Bu nedenle çalışma, öğretmenlerin, ailelerin ve eğitim politikası geliştiricilerinin çocuklara sunacağı rol modelleri daha bilinçli seçmesine, aynı zamanda dijital ortamda karşılaşılan figürlerin eleştirel biçimde değerlendirilmesine katkı sağlayabilecek niteliktedir. Özellikle çocukların başarıyı, davranış özelliklerini ve karakteri rol model seçiminde temel ölçütler olarak görmesi, eğitim süreçlerinde olumlu ve ulaşılabilir örneklerin daha görünür kılınması gerektiğine işaret etmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, ilkokul çağındaki çocukların rol model dünyasını güncel sosyokültürel koşullar içinde ele alması, yerel bir örneklem üzerinden önemli veriler sunması ve eğitim uygulamaları açısından doğrudan kullanılabilir çıkarımlar üretmesi bakımından önem taşımaktadır.

1.5. Araştırmanın Amacı

Mevcut çalışma, karakter gelişiminin ivme kazandığı bir dönem olan ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin rol model tercihlerini ve bu tercihlerin altında yatan nedenleri (başarı, davranış özellikleri vb.) ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1- İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin rol model tercihleri kimlerdir?
2- Ünlüleri rol model olarak belirten öğrencilerin tercihleri hangi alt kategorilerde toplanmaktadır?

3- Rol model tercihlerinin cinsiyete göre dağılımı nasıldır?
4- Rol model tercihlerinin yerleşim yerine göre dağılımı nasıldır?
5- Katılımcıların rol model alma gerekçeleri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin rol model tercihlerini ve bu tercihlerin altında yatan nedenleri inceleyebilmek amacıyla nitel betimsel araştırma deseninden yararlanılmıştır. Nitel betimsel araştırmalar katılımcıların bir olguya ilişkin görüşlerini ileri düzeyde kuramsal yorumlamalara başvurmadan onları kullandıkları dile ve verilerin görünür içeriğine yakın biçimde betimlemeyi amaçlamaktadır (Sandelowski, 2000). Bu çalışmada öğrencilerin rol model alma deneyimlerinin altında yatan derin yapıları ortaya çıkarmak yerine kimleri rol model olarak gördüklerinin ve tercihlerini hangi gerekçelerle açıkladıklarının ortaya konması amaçlanmıştır. Bu nedenle nitel betimsel araştırma deseni, çalışmanın amacı ve elde edilen verilerin niteliğiyle uyumlu bir yaklaşım olarak tercih edilmiştir.

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırma kapsamında başlangıçta 533 ilkokul dördüncü sınıf öğrencisine ulaşılmıştır. Veri toplama sürecinin ardından anket formları analize uygunluk açısından incelenmiş ve önceden belirlenen çıkarma ölçütlerinden en az birini karşılayan 31 form analiz dışında bırakılmıştır. Böylece araştırmanın nihai çalışma grubunu, 2024–2025 eğitim-öğretim yılında Van ilinin İpekyolu ve Gürpınar ilçelerindeki ilkokullarda öğrenim gören 502 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Tablo 1'de çalışma grubuna dair demografik dağılımlar verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyet ve Yerleşim Yerine Göre Dağılımı

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Erkek	237	47,2
	Kız	265	52,8
Yerleşim yeri	Kırsal	66	13,1
	Kent	436	86,9

Örneklemin 4. sınıf öğrencilerinden seçilmesinin nedeni, karakter gelişiminin önemli bir aşamasında olan çocukların rol model tercihlerini inceleyerek pedagojik ve ahlaki gelişim gibi alanlarda uygulayıcılara ve araştırmacılara anlayış kazandırabilmektir. Araştırmacı, İpekyolu ve Gürpınar ilçelerindeki bazı okullara giderek ulaşabildiği 4. sınıf öğrencilerini çalışma grubuna dâhil etmiş ve bu nedenle uygulama kolaylığı temel alınarak kolay ulaşılabilir örnekleme tekniği tercih edilmiştir. Bu teknik, örnekleme yerlerine ve yanıtlayıcılara kolayca ulaşmak hedeflendiğinde kullanılır (Merriam & Tisdell, 2016). İpekyolu ilçesi kent merkezinde ve Gürpınar İlçesi ise kırsalda yer almaktadır. Araştırma verileri, biri kent merkezinde diğeri kırsal yerleşim bağlamında bulunan okullardan toplanmış ve böylece çalışma grubunun tek bir yerleşim yeriyle sınırlı kalmaması sağlanmıştır. Katılımcılar, sırayla "Ö" kodu verilerek kodlanmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları ve Süreci

2.3.1. Rol Model Alma Anketi

Veri toplama aracı olarak geniş kitlelerin deneyimlerini kendi kelimeleriyle ifade etmelerine olanak tanıyan nitel anket (qualitative survey) yöntemi kullanılmıştır (Braun vd., 2021). Rol model tercihleri, öğrencilerin örnek aldıkları kişi veya kişiler ile bu tercihlerin gerekçelerini kapsamaktadır. Bu çalışmada, ilkokul 3. ve 4. sınıf öğrencileri için Bayırlı (2022) tarafından geliştirilen Rol Model Tercihleri Anketi – Öğrenci Formu kullanılmıştır. Temel amacı, ilkokul öğrencilerinin gözlem yoluyla öğrenme sürecinde hangi sosyal figürleri rol model olarak benimsediklerini belirlemektir. Bu doğrultuda anket, öğrencilerin rol model tercihlerini ve bu tercihlerin gerekçelerini incelemeyi amaçlamaktadır. Anket, seçenekli değil açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Bayırlı (2022), anketin geliştirilmesi sürecinde uzman görüşü ve pilot uygulamadan yararlanmıştır. Çalışma amaçları doğrultusunda anket sorularından sadece ikisi kullanılmıştır: *"Hayatında kendine örnek olarak aldığın/rol model olarak gördüğün kimse var mı? Varsa eğer bu kişi veya kişiler kimlerdir?" "Neden bu kişinin ya da kişilerin davranışlarını örnek alıyorsun?"*

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın yürütüleceği okullar, İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullar olarak belirlenmiştir. Valilik onayı alınabilmesi için daha önce temin edilen etik kurul raporu ile İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne başvurulmuş ve gerekli izinler sağlanmıştır. İzinlerin ardından okul müdürleri ile iletişime geçilmiştir. Çalışmanın amacı ve uygulanma

süreci müdürlerle paylaşıldığında, uygulamanın gerçekleştirilmesi onaylanmıştır. Veriler, 2024 yılı Ekim ayında sekiz okuldan toplanmıştır.

Araştırmada yürütülen anket öğrencilerin öğrenim gördüğü ilkokullarda, sınıf ortamında, ilgili sınıf öğretmeninin gözetiminde ve araştırmacının rehberliğinde gerçekleştirilmiştir. Uygulama sürecinde, öğrencilerin yaş ve gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak anket maddeleri hakkında gerekli açıklamalar yapılmıştır. Veri toplama tamamen gönüllülük esasına dayandırılmış, öğrenciler araştırmanın amacı hakkında bilgilendirilmiş ve gerekli izinler alınmıştır. Araştırmanın etik kurallara uygun yürütülmesine özen gösterilmiş, katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmuş ve tüm veriler anonim olarak analiz edilmiştir.

Öncelikle kırsal ve kentten olmak üzere 71 öğrenci ile pilot çalışma yapılmış ve katılımcılardan gelen soru ve geri bildirimler doğrultusunda sürecin sağlıklı ilerlemesi için gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin bazı öğrenciler birden fazla rol model veya rol model alma gerekçesi yazıp yazamayacaklarını, bazı öğrenciler ise cevapların öğretmenleri ile paylaşılıp paylaşılmayacağını sormuştur. Sorulara gerekli cevaplar verilerek asıl veri toplama sürecinde konuyla ilgili gerekli açıklamalar yapılmıştır. Anket uygulamaları, öğrencilerin dikkat süreleri ve sınıf içi koşullar dikkate alınarak planlanmıştır; pilot uygulama sırasında öğrenciler süre veya sıkılma konusunda herhangi bir sorun bildirmemiştir. Pilot uygulamadan sonra anket formunda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Pilot uygulamadan elde edilen veriler asıl veri analizine dahil edilmemiştir. Uygulama esnasında öğrencilerin rahat ve doğal bir ortamda yanıt vermeleri sağlanmış, anket ortalama 7-8 dakika içerisinde tamamlanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Veri analizine başlanmadan önce 533 anket formu eksiksizlik ve analiz edilebilirlik açısından incelenmiştir. “Rol model tercihine ilişkin sorunun yanıtsız bırakılması, verilen yanıtın okunamaması ve yanıtın araştırma sorusuyla ilişkilendirilemeyecek nitelikte olması” analiz dışı bırakma ölçütleri olarak belirlenmiştir. Bu ölçütlerden en az birini karşılayan 31 anket formu analiz dışında bırakılmış ve analizler 502 geçerli form üzerinden yürütülmüştür. Araştırma kapsamında öğrencilerden elde edilen verilerin çözümlenmesinde, nitel veri analiz tekniklerinden biri olan betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre betimsel analiz, elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara veya araştırma sorularına göre özetlendiği ve yorumlandığı bir analiz türüdür.

Rol model tercihlerine ilişkin yanıtların çözümlenmesinde, ilgili alanyazından hareketle analiz öncesinde ünlüler, aile bireyleri, akranlar, öğretmenler, tarihî şahsiyetler, akrabalar ve meslek grupları olmak üzere yedi içerik kategorisi belirlenmiştir. Herhangi bir kişiyi rol model olarak görmediğini belirten katılımcıların yanıtları ise bir rol model kategorisi olarak değil, “rol modeli yok” biçiminde ayrı bir yanıt durumu olarak değerlendirilmiştir. Ünlüler kategorisi analiz öncesinde belirlenen ana kategoriler arasında yer almakla birlikte, bu kategorideki yanıtların sayıca fazla ve içerik bakımından çeşitli olması nedeniyle ikinci düzeyde alt kategorilere ayrılarak ayrıca incelenmiştir. Katılımcıların rol model tercihleri cinsiyet ve yerleşim yerine göre çapraz tablolarla sunulmuştur. Benzer şekilde çocukların rol model tercih nedenleri de rol model özelliklerine göre sınıflanmıştır.

Analiz, katılımcı yanıtlarının örtük veya derin anlamlarını yorumlamaktan ziyade, yanıtların açık ve görünür içeriğinin önceden belirlenen kategoriler altında sınıflandırılmasına dayalı olarak yürütülmüştür. Kategorilendirme araştırmacılar tarafından birlikte yürütülmüş ve sınıflandırma kararları mutabakatla sonuçlandırılmıştır. Kodlayıcılar birbirlerinden bağımsız çalışmadığından kodlayıcılar arası uyum katsayısı hesaplanmamış ve ortak kodlama süreci böyle bir güvenirlik kanıtı olarak sunulmamıştır. Özellikle rol model alma gerekçeleri analiz edilirken rol model özelliklerinin işlevsel tanımları yapılmıştır. Örneğin, rol modele atfedilen yardımseverlik özelliği “Bana yardım ettiği için” gibi bir davranışı ifade ediyorsa “Davranış özellikleri” kategorisine; “O yardımseverdir” gibi kalıcı bir özelliği ifade ediyorsa “Karakter özellikleri” kategorisine alınmıştır. Tüm bulgular frekans ve yüzdelik olarak sunulmuştur. Ayrıca, betimsel analizin doğası gereği, katılımcıların görüşlerini çarpıcı ve aslına uygun bir biçimde yansıtmak amacıyla öğrencilerin yanıtlarından doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

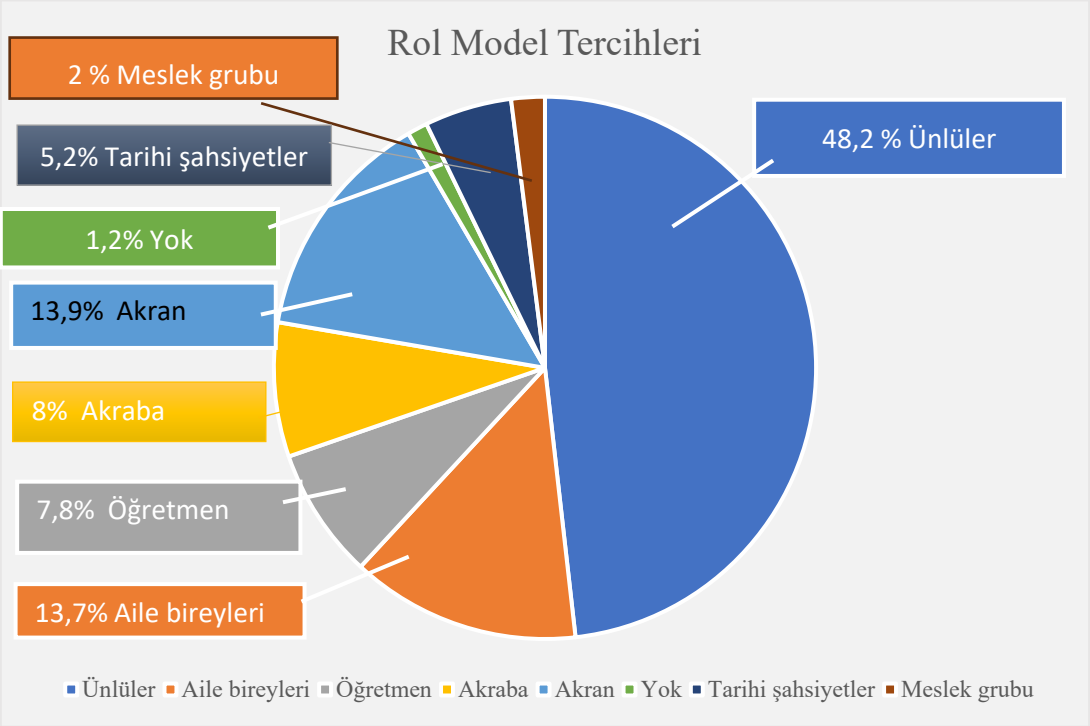
2.6. Geçerlik, Güvenirlik ve Etik

Çalışmaya katılan her öğrenci ve velisinden gönüllü onam formu alınmıştır. Öğrencilerin rol model tercihlerini incelemek amacıyla geliştirilen anket, öncelikle pilot uygulama yoluyla test edilmiştir. Pilot çalışma sonucuna göre soruların öğrenciler tarafından anlaşıldığı ve rahat cevaplar verdiği görülmüştür. Veri toplama sürecinde, katılımcılara anketin amacı ve uygulama biçimi ayrıntılı olarak açıklanmış; ilkokul düzeyindeki öğrencilerin bu tür ölçme araçlarıyla ilk kez karşılaşacakları dikkate alınarak örnek doldurma uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Anketin bir sınav olarak algılanmaması amacıyla isimlerinin alınmayacağı belirtilmiş ve öğrencilerin rahat bir ortamda yanıt vermeleri sağlanmıştır. Uygulama sırasında araştırmacı ile görev alan öğretmenler, sürece rehberlik ederek öğrencilerin doğru biçimde anketi tamamlamalarına destek olmuş ve böylece geçerliliği etkileyebilecek dışsal faktörler ve hata payı minimize edilmiştir. Çalışma için Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından, 17.01.2024 tarihinde izin alınmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Öğrencilerin Rol Model Tercihlerine Yönelik Bulgular

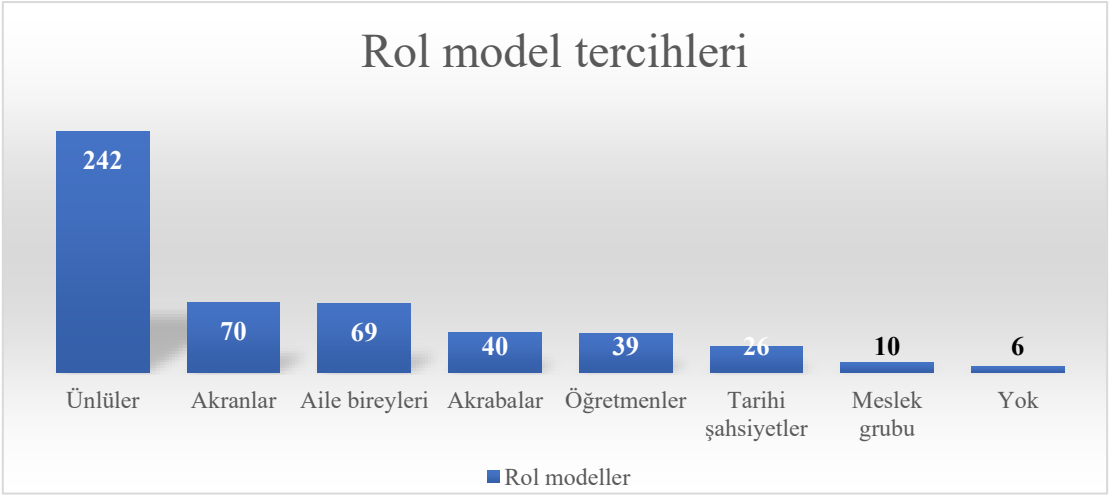
Çalışma sorularında yer alan *"İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin rol model tercihleri kimlerdir?"* sorusu rol model tercihleri anketinde öğrencilere sorulmuş ve elde edilen bulgular analiz edilerek frekans ve yüzde olarak sunulmuştur. Şekil 1'de öğrencilerden elde edilen verilerin analizleri sayılarına göre sunulmuştur.

Şekil 1. Öğrencilerin rol model tercihleri

Şekil 1 incelendiğinde, çalışma grubundaki ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin rol model tercihleri arasında ünlülerin (%48,2) diğer kategorilere kıyasla daha yoğun olarak seçildiği görülmektedir. Akranlar (%13,9) ile aile bireyleri (%13,7) ise birbirine oldukça yakın oranlarda tercih edilmiştir. Ardından öğrencilerin tercihlerini akrabalar (%8) ve öğretmenler (%7,8) takip etmiştir. Daha düşük tercih edilen kategoriler ise tarihi şahsiyetler (%5,2) ve meslek grubu (%2) olmuştur. Rol model olarak hiçbir kişiyi seçmediğini belirten öğrencilerin sayısı ise en düşük düzeyde olup, oranı %1,2 olarak kaydedilmiştir.

Genel olarak, ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin rol model tercihleri incelendiğinde, ünlülerin diğer kategorilere göre açık ara daha fazla tercih edildiği, bunu akranların takip ettiği ve akran ile aile bireyleri arasındaki farkın oldukça küçük olduğu belirlenmiştir. Rol model olarak herhangi bir kişiyi seçmeyen öğrencilerin sayısının ise en düşük düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Aşağıdaki şekilde öğrenci sayısına göre rol model tercihleri sunulmuştur.

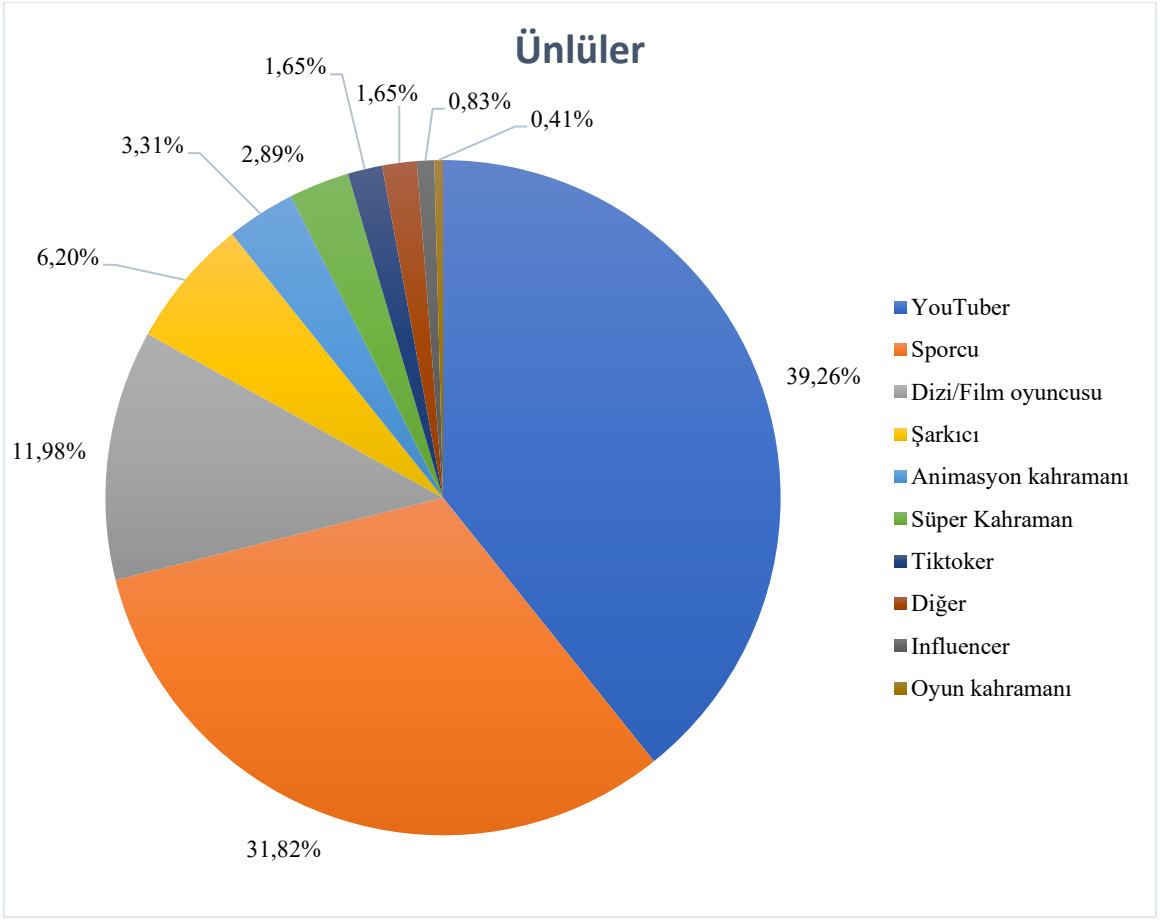

Şekil 1. Öğrenci sayısına göre rol model tercihleri

Şekil 2'de katılımcıların rol model tercihleri ve her kategoriye düşen öğrenci sayıları gösterilmektedir. Çalışma grubunda en fazla tercih edilen rol model kategorisi ünlüler olup, bu grubu model alan öğrenci sayısı 242'dir. Akranları rol model olarak seçen öğrenci sayısı 70 iken, bunu yalnızca bir öğrenci farkla aile bireyleri takip etmiş ve bu kategoriyi model alan öğrenci sayısı 69 olarak belirlenmiştir. Diğer kategoriler arasında akrabaları rol model olarak benimseyen 40 öğrenci, öğretmenini model alan 39 öğrenci, tarihi şahsiyetleri örnek alan 26 öğrenci, meslek grubunu rol model olarak seçen 10 öğrenci ve herhangi bir kişiyi rol model olarak almayan 6 öğrenci yer almaktadır. Konuyla ilgili söylemler şu şekildedir: Ö116: *"Meryemcan'ı örnek alıyorum (youtuber)."* Ö15: *"Mete Kayagil'deki Sudenaz taklidi yapıyorum hoşuma gidiyor."* Öğretmeni örnek alan Ö381 şu ifadede bulunmuştur: *"Ben öğretmenimi örnek alıyorum ve onu seviyorum*." Aile bireylerinden birini örnek aldığını ifade eden Ö338 şu söylemde bulunmuştur: *"Ablamı örnek alıyorum ve ben de onun gibi olmak istiyorum."*

3.2. Rol Model Alınan Ünlüler

Aşağıdaki şekilde öğrenciler tarafından rol model alınan ünlüler daha detaylı bir şekilde incelenmiş ve rol model olarak görülen ünlülerin hangi kategorilerde yer aldığı sunulmuştur. Şekil 3'teki oranlar ünlüleri seçen 242 öğrenci üzerinden elde edilmiştir.

Şekil 2. Rol model alınan ünlüler

Rol model olarak ünlüleri seçtiği söyleyen öğrencilerin sayısı 242 olduğu için bu kategorideki oranlar 242 sayısı üzerinden hesaplanmıştır. Şekil 3, çalışma grubunun ünlüler kategorisindeki rol model tercihlerini ayrıntılı biçimde sunmakta ve konunun daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Bulgular, öğrencilerin farklı alanlardaki ünlüleri rol model olarak benimsediklerini göstermektedir. Analiz sonuçlarına göre, en fazla rol model alınan ünlüler YouTuber'lar olup, bu kategoriye ait öğrencilerin oranı %39,26'dır. Bunu %31,82 ile çoğunluğu futbolculardan oluşan sporcular takip etmektedir. Diğer ünlü grupları sırasıyla dizi/film oyuncuları (%11,98), şarkıcılar (%6,20), animasyon karakterleri (%3,31), süper kahramanlar (%2,89), TikToker'lar (%1,65), diğer (%1,65), Influencer'lar (%0,83) ve oyun kahramanları (%0,41) olarak belirlenmiştir. Diğer kategorisindeki dört kişi farklı kodlardan geldiği için "Diğer" kategorisi altında toplanmıştır. Bilim insanı, siyasetçi, TV sunucusu gibi kişiler bu kategoriyi

oluşturmaktaydı. Genel olarak, ünlüler kategorisi içerisinde öğrenciler en çok YouTuber'ları modellemekte; bunu sporcular izlemektedir.

3.3. Cinsiyete ve Yerleşim Yerine Göre Rol Model Tercihleri

Tablo 2'de cinsiyete göre rol model tercihlerinin çapraz tablosu verilmiştir.

Tablo 2. Cinsiyete göre rol model tercihlerinin dağılımı

Rol model kategorisi	Erkek (n = 237) f (%)	Kız (n = 265) f (%)	Toplam (N = 502) f (%)
Ünlüler	133 (56,1)	109 (41,1)	242 (48,2)
Aile bireyleri	23 (9,7)	46 (17,4)	69 (13,7)
Öğretmen	10 (4,2)	29 (10,9)	39 (7,8)
Akraba	12 (5,1)	28 (10,6)	40 (8,0)
Akran	31 (13,1)	39 (14,7)	70 (13,9)
Yok	6 (2,5)	0 (0,0)	6 (1,2)
Tarihî şahsiyetler	16 (6,8)	10 (3,8)	26 (5,2)
Meslek grubu	6 (2,5)	4 (1,5)	10 (2,0)
Toplam	237 (100,0)	265 (100,0)	502 (100,0)

Not. Yuvarlama nedeniyle kategori yüzdelerinin toplamı %100'den küçük sapmalar gösterebilir.

Tablo 2 incelendiğinde hem erkek hem de kız öğrenciler arasında en sık belirtilen rol model kategorisinin ünlüler olduğu görülmektedir. Ünlüleri rol model olarak belirtenlerin oranı erkek öğrencilerde %56,1, kız öğrencilerde %41,1'dir. Buna karşılık aile bireyleri (%17,4), öğretmenler (%10,9) ve akrabalar (%10,6) kız öğrencilerde; erkek öğrencilerde ise sırasıyla %9,7, %4,2 ve %5,1 oranında belirtilmiştir. Akran tercihlerinin oranı iki grupta birbirine yakındır (erkeklerde %13,1; kızlarda %14,7). Katılımcıların aile bireyleri, öğretmenler, akrabalar akranlar gibi yanındaki kişiler kız öğrenciler tarafından daha fazla modellenmiştir. Herhangi bir rol modeli olmadığını belirten altı katılımcının tamamı erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Tablo 3'te ise yerleşim yerine göre rol model tercihleri sunulmuştur.

Tablo 3. Yerleşim yerine göre rol model tercihlerinin dağılımı

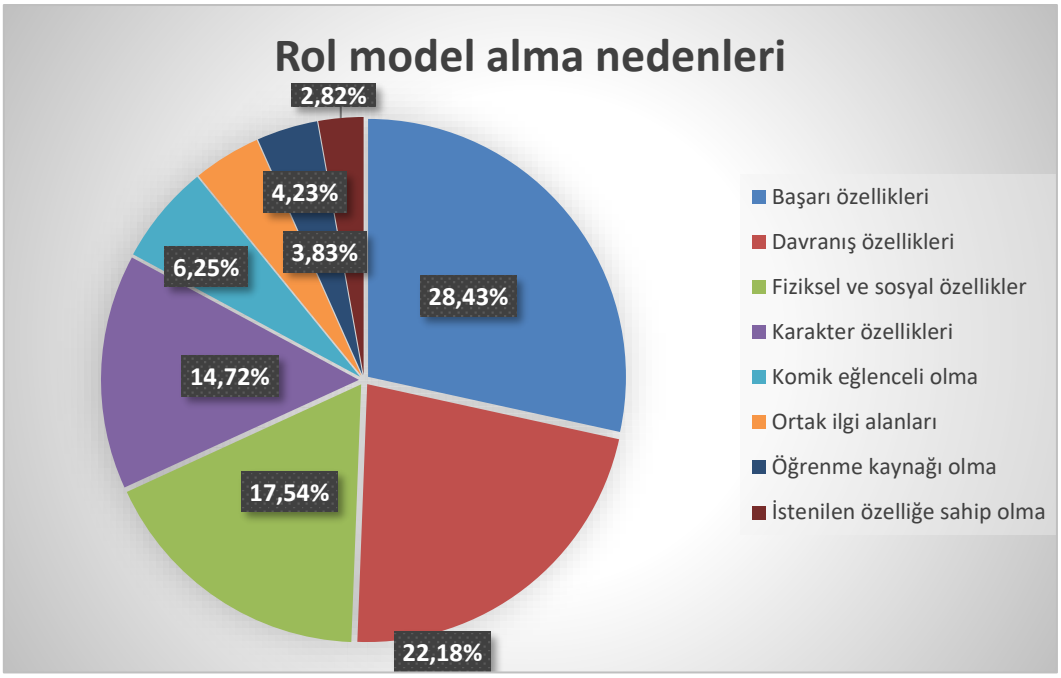
Rol model kategorisi	Kırsal (n = 66) f (%)	Kent (n = 436) f (%)	Toplam (N = 502) f (%)
Ünlüler	36 (54,5)	206 (47,2)	242 (48,2)
Aile bireyleri	9 (13,6)	60 (13,8)	69 (13,7)
Öğretmen	5 (7,6)	34 (7,8)	39 (7,8)
Akraba	3 (4,5)	37 (8,5)	40 (8,0)
Akran	13 (19,7)	57 (13,1)	70 (13,9)
Yok	0 (0,0)	6 (1,4)	6 (1,2)
Tarihî şahsiyetler	0 (0,0)	26 (6,0)	26 (5,2)
Meslek grubu	0 (0,0)	10 (2,3)	10 (2,0)
Toplam	66 (100,0)	436 (100,0)	502 (100,0)

Not: Yuvarlama nedeniyle kategori yüzdelerinin toplamı %100'den küçük sapmalar gösterebilir.

Tablo 3'e göre ünlüler, hem kırsal (%54,5) hem de kentsel yerleşimdeki (%47,2) öğrenciler arasında en sık belirtilen rol model kategorisidir. Akranların tercih edilme oranı kırsal grupta %19,7, kent grubunda %13,1'dir. Aile bireyleri (kırsal %13,6; kent %13,8) ve öğretmenler (kırsal %7,6; kent %7,8) bakımından iki grubun oranları birbirine oldukça yakındır. Kırsal grupta tarihî şahsiyetler, meslek grupları ve "yok" kategorilerinde yanıt bulunmazken bu kategorilerin kent grubundaki oranları sırasıyla %6,0, %2,3 ve %1,4'tür.

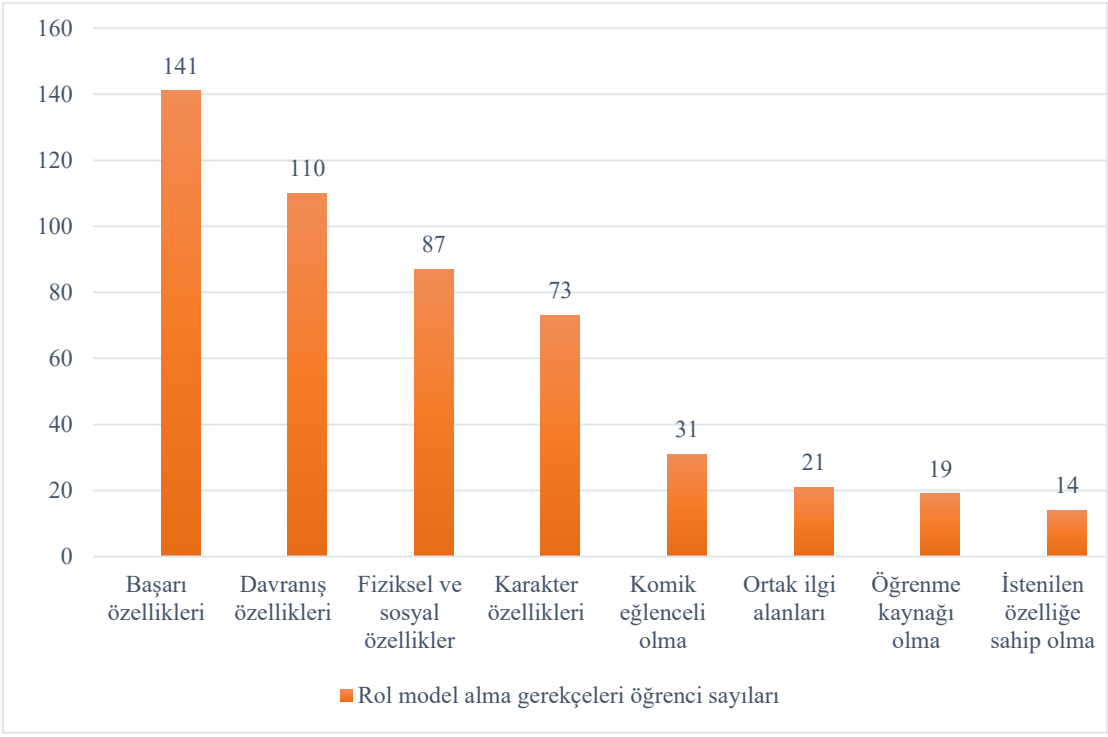
3.4. Rol Model Alma Gerekçeleri Altında Yatan Sebepler

Araştırmanın beşinci alt sorusu, *"Katılımcıların rol model alma gerekçeleri nelerdir?"* şeklindedir. Şekil 4, öğrencilerin rol model alma nedenlerine ilişkin oranları ayrıntılı biçimde göstermektedir.

Şekil 3. Rol model alma nedenleri

Şekil 4'te çalışma grubunun rol model alma gerekçeleri oranlarıyla birlikte verilmiştir. Bu grafikteki veriler, herhangi bir kişiyi rol model olarak görmediğini belirten altı öğrenci (%1,2) rol model alma gerekçesi sunmadığından, bir rol model belirten 496 öğrencinin yanıtları üzerinden hesaplanmıştır. Öğrencilerden elde edilen bulgular incelendiğinde bir kişinin rol model alma nedenleri arasında en çok başarı özellikleri (%28,43) olduğu görülmüştür. Rol modellerin davranış özellikleri (%22,18) ise rol model alma nedenleri arasında ikinci sırada yer almaktadır. Sırasıyla bunları rol modelin fiziksel/sosyal özellikleri (%17,54), karakter özellikleri (%14,72), komik/eğlenceli olmaları (%6,25), ortak ilgi alanlarına sahip olma (%4,23), öğrenme kaynağı olma (%3,83), istenilen özelliğe sahip olma (%2,82) özellikleri takip etmektedir. Şekil 5'te çalışma grubunun rol model alma nedenleri sayılarıyla birlikte ayrıntılı olarak verilmiştir.

Şekil 4. Öğrenci sayısına göre rol model alma nedenleri

Çalışma grubunun rol model alma gerekçeleri ve her gerekçeyi belirten öğrenci sayıları ayrıntılı olarak gösterilmektedir. Bulgular, öğrencilerin en sık rol model seçme nedeninin başarı özellikleri olduğunu ortaya koymakta olup, bu gerekçeyi belirten öğrenci sayısı 141'dir. Bunu sırasıyla davranış özellikleri gerekçesini öne süren 110 öğrenci ve fiziksel/sosyal özellikler gerekçesini belirten 87 öğrenci izlemektedir. Diğer gerekçeler arasında karakter özellikleri (73 öğrenci), komik/eğlenceli olma (31 öğrenci), ortak ilgi alanı (21 öğrenci), öğrenme kaynağı olma (19 öğrenci) ve istenilen özelliğe sahip olma (14 öğrenci) yer almaktadır.

Öğrencilerin en sık belirttiği gerekçelerden biri rol modelin başarı özellikleridir. Öğrenciler yetenekli ve başarılı figürleri kendilerine hedef olarak belirlemektedir. Örneğin bir akranını rol model alan Ö74 bu durumu; *"Nevra başarılı bir öğrenci, öğretmenler de onu başarılı olarak görüyor ve ben onun gibi başarılı bir öğrenci olmak istiyorum"* sözleriyle ifade ederken; bir sporcuyu model alan Ö38 ise tercihini *"Çünkü çok iyi futbol oynadığı için"* şeklinde gerekçelendirmiştir. Eğlence faktörü de öğrenciler için kritik bir belirleyicidir. Nitekim Ö302, bir YouTuber'ı model alma nedenini *"Enes Batur çok eğlenceli"* diyerek özetlemiştir. Karakter özelliklerinden dolayı rol model aldığını söyleyen Ö339: *"Çünkü ablamın güzel huyları var."* ifadesinde bulunmuştur.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

4.1. Rol Model Tercihleri Üzerine Tartışma

Bu çalışma karakter gelişiminin önemli bir aşamasında bulunan (Bulut, 2024) ilkokul öğrencilerinin (9-10 yaş) rol model tercihlerini ve bu tercihlerin altında yatan motivasyonlarını incelemeyi amaçlamıştır. Bu yaş grubundaki çocukların rol modellerini incelemek önemlidir çünkü gerçek kişiler ve medya karakterleri karakter ve kimlik gelişimine kaynaklık ederler (Hamlen & Imbesi, 2019). Araştırma bulguları *Ünlülerin* baskın bir şekilde 9-10 yaş çocukları tarafından rol model olarak örnek alındığını göstermiştir. *Ünlüler* arasında ise en çok Youtuber olarak isimlendirilen video paylaşım platformunda içerik üreten gerçek kişiler rol model alınmıştır. Çocuklar ünlülerden sonra en çok *Akranlarını* ve *Aile bireylerini* rol model almıştır. Bunları *Akrabalar*, *Öğretmenler* ve *Tarihi şahsiyetler* izlemiştir. Bu sonuçların çocukların rol model alma eğilimleri üzerine literatürdeki diğer çalışmalarla (Anderson & Cavallaro, 2002; Bayırlı, 2022; Bricheno & Thornton, 2007; Karaboğa, 2019) benzerlik gösterdiği görülmüştür. Bu çalışmalarda çocukların çoğunlukla ünlüleri rol model aldığı görülmüştür. Çocukların ünlülerle kurduğu parasosyal ilişkileri daha iyi anlayabilmek için *"Hangi ünlüler rol model alınıyor?"* sorusu önemlidir. Bu çalışma için *"Youtuberlar"* (%39,2) sorunun cevabı olarak öne çıkmıştır. Youtuber'ları yakın oranlarda *Sporcular, Dizi/film oyuncuları* ve *Şarkıcılar* izlemiştir. Bu sonuçlar, Türkiye örnekleminde Bayırlı (2022) tarafından yapılan çalışmayla benzerlikler ve bazı farklılıklar göstermektedir. Bu çalışmada da ilkokul çocukları en çok ünlüleri, ünlülerde ise Youtuber ve TikToker'ları (%79) rol model olarak aldığını ifade etmiştir. Aynı çalışmada Bayırlı'nın belirttiği gibi rol modelle geçirilen süre çocukların rol model alma mekanizmalarını açıklamada önemli bir faktördür. *"Çocuklar neden Youtuber'ları rol model olarak görüyor?"* sorusunun cevabı olarak bu modellerle geçirilen süre gösterilebilir.

Son yıllarda ülkemizde ve küresel ölçekte yapılan çalışmalar çocukların sosyal medyada ve video izleme platformlarında daha fazla zaman geçirdiğini ortaya koymaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2024) tarafından yayımlanan *Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması* sonuçları, 6–15 yaş aralığındaki çocukların bilişim teknolojileri kullanım alışkanlıklarında belirgin bir artış olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmaya göre, çocukların internet kullanma oranı 2021 yılında %82,7 iken 2024'te %91,3'e yükselmiştir. İnternet kullanan çocukların büyük çoğunluğu düzenli internet kullandığını belirtmiş, düzenli kullanım oranı 2024'te %97,4 olarak belirlenmiştir. Düzenli internet kullanan çocukların önemli bir kısmının hafta içi ve hafta sonu günde yaklaşık iki saat ve daha fazla süre internette vakit geçirdiği görülmektedir. Bu oran özellikle 11–15 yaş grubunda daha yüksektir.

Çocukların interneti kullanım amaçları incelendiğinde, en yaygın faaliyetlerin video izleme (%83,9), ödev ve öğrenme amaçlı kullanım (%75,0) ile oyun oynama veya oyun indirme (%72,7) olduğu belirlenmiştir. Sosyal medya kullanımı ise 2024 yılında %66,1'e ulaşmış; bu oran yaş arttıkça yükselerek 11–15 yaş grubunda %79,0 olmuştur. Sosyal medya kullanan çocukların neredeyse tamamı bu platformları düzenli olarak kullanmakta ve önemli bir bölümü günde iki saatten fazla zaman geçirmektedir.

Araştırmada ekran başında geçirilen sürenin çocukların günlük yaşamları üzerindeki etkileri de ele alınmıştır. Çocukların %34,4'ü daha az kitap okuduğunu, %33,3'ü ders çalışmaya daha az zaman ayırdığını ve %25,5'i ailesiyle daha az vakit geçirdiğini ifade etmiştir. Katılımcıların çoğunluğun neden aile üyeleri yerine ünlüleri rol model olarak gördüğü bu bulguyla tutarlı bir arka plan sunmaktadır. Literatürdeki diğer çalışmalar da bu bulguları desteklemektedir. Kamal ve diğerleri (2015), sosyal medya kullanımının dikkat dağınıklığı, bağımlılık ve psikolojik sorunlarla ilişkili olduğunu vurgularken; Siddiqui ve Singh (2016) yüz yüze iletişimin azalması ve yanlış bilgi yayılımına dikkat çekmektedir. Türkiye'de yapılan çalışmalar (Ergen, 2019; Güney, 2020) ve uluslararası araştırmalar (Rideout vd., 2022) çocuklar arasında en yaygın kullanılan platformun YouTube olduğunu göstermektedir. Yukarıda belirtilen araştırmalar incelendiğinde, araştırma grubundaki öğrencilerin %48,2'sinin rol

model olarak ünlüleri tercih etmesi ve bu grubun da en çok (%39,26) YouTube platformunda yer alan kişileri örnek alması, beklenen bir durum olarak değerlendirilebilir. YouTuber ve Influencer'ların gençler açısından gelecekte üstlenilebilecek bir mesleki kimlik olarak da görünürlük kazanması (Misiak vd., 2025), dijital içerik üreticilerinin çocukların rol model dünyasındaki artan konumunu anlamlandırmaya yardımcı olmaktadır.

Tüm bu sonuçlar rol modelle geçirilen sürenin rol model alma mekanizmasındaki önemini ortaya koyarken tek başına tüm süreci açıklamakta yeterli değildir. Bu doğrultuda sanal ortamda rol modelle kurulan parasosyal ilişkilere değinmek yerinde olacaktır. Sporcular ve oyuncular belirli alanlarla sınırlıyken, YouTuber'ların çok çeşitli konularda içerik üretebilmesi çocukların kendilerine daha yakın hissettikleri rol modeller bulmasını kolaylaştırmaktadır (Kılınç & Kırık, 2024). Özellikle ABD'de yapılan araştırmalar, YouTuber'ların "ulaşılabilir" ve "güvenilir" olarak algılanmasının rol model alınma sürecini güçlendirdiğini ortaya koymaktadır (Westenberg, 2016). Ayrıca çocukların rol model olarak benimsedikleri kişilerin eğlenceli, popüler ve gündelik sorunlardan uzak figürler olması, rol model seçiminde bilişsel değerlendirmelerden ziyade duygusal ve eğlence odaklı ihtiyaçların belirleyici olduğunu göstermektedir. Bir ilkokul çocuğu için YouTuber, uzak bir idol değil, erişilebilir, güvenilir ve gerçek görünen dijital bir akranıdır (Stein vd., 2022). İlkokul çağındaki çocuklar, televizyon, sosyal medya ve video oyunları aracılığıyla ünlülerin yaşam tarzlarına, başarılarına ve ilişkilerine yakından tanıklık etmektedir. Bu durum, rol model tercihlerinde iki temel nedene dayandırılmaktadır. İlk olarak, ünlülerin yaşam tarzları, giyim biçimleri ve dış görünümleri medyada idealize edilmekte, bu da çocukların bu "mükemmel" yaşamları ulaşılabilir ve elde edilebilir olarak algılamasına yol açabilmektedir. İkinci olarak ise akranlar ve aile bireyleri daha gerçekçi ve sıradan profiller sunduğundan, idealize edilmiş medya figürleriyle karşılaştırıldığında çocuklar için daha az çekici hale gelmektedir. Medyada sunulan mükemmel yaşamlar çocukların ve gençlerin rol model seçiminde belirleyici olmakta ve onları bu profillere yönlendirmektedir. Nitekim Karaboğa (2019), medya ve sanal ortam figürlerinin çocuklar tarafından rol model alınmasında, bu figürlerin sürekli ve kolay erişilebilir olmasının temel bir etken olduğunu vurgulamaktadır.

Mevcut çalışmada aile bireyleri %13,7, ünlüler ise %48,2 oranında modellenirken benzer bir çalışma olan Bayırlı'nın (2022) çalışmasında aile bireyleri %27, ünlüler ise %34 oranında modellenmiştir. Her iki çalışmada da ünlüler aile bireylerine göre daha fazla rol model olarak görülmesine rağmen mevcut çalışmada ünlüler aile bireylerine göre baskın bir şekilde örnek alınmaktadır. Mevcut çalışmada aile bireylerinin rol model seçilme oranının görece düşük olması bölgedeki demografik gerçeklikler ile dijital medya kullanım alışkanlıklarının bir kesişimi olarak değerlendirilebilir. TÜİK'in 2024 yılı verilerine göre Türkiye'de ortalama hanehalkı büyüklüğü 3,11 kişi iken Van'da 4,22 kişidir. Ayrıca Van'daki hanelerin %64,6'sında 0-17 yaş grubunda en az bir çocuk bulunmakta; hanelerin %14,4'ünde üç, %7,3'ünde dört ve %4,4'ünde beş veya daha fazla çocuk yaşamaktadır. Böylece Van'daki bütün hanelerin %26,1'inde en az üç çocuk bulunurken bu oran Afyonkarahisar'da %9,4'tür (TÜİK, 2025). Blake'ın (1981) kaynakların seyrelmesi modeli, çocuk sayısı arttıkça ebeveynlerin sınırlı zaman, ilgi, etkileşim, öğretim ve teşvik kaynaklarının daha fazla çocuk arasında paylaşıldığını ve böylece her bir çocuğa düşen bireysel ebeveyn katkısının azalabildiğini ileri sürmektedir. Bu doğrultuda Van'daki görece geniş ve çok çocuklu hane yapısının, ebeveynlerin her bir çocukla bire bir ve rol model oluşumunu destekleyecek nitelikte etkileşim kurma fırsatlarını sınırlandırmış olması mümkündür. Ebeveynlerin model olarak etkisi yalnızca aile içindeki varlıklarına değil, davranışlarının çocuklar tarafından gözlemlenebilmesine ve kurulan etkileşimin niteliğine de bağlıdır. Fitri ve diğerlerinin (2025) nitel bulguları, çocukların ebeveynlerinin günlük yaşamda sergiledikleri davranışları örnek aldıklarını ve bu sürecin aile içi etkileşimin niteliğiyle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Bayırlı ve Köksal'ın (2026) rol modelle geçirilen zaman ve düzenli etkileşimin rol model alma sürecindeki önemine ilişkin bulgusu da dikkate alındığında, mevcut araştırmada aile bireylerinin görece düşük oranda rol model olarak belirtilmesi, çocuk başına düşen bireysel ilgi ve etkileşim fırsatlarının azalmasıyla ilişkili olabilir. Bu yorum aile bağlarının zayıf olduğu anlamına gelmemekte; aile üyeleriyle kurulan ilişkinin niceliği ve özellikle niteliğinin, onların çocuk tarafından açıkça rol model olarak adlandırılmasını etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Mevcut araştırmada öğretmenlerin %7,8 oranıyla 4. sırada rol model olarak tercih edildiği görülmüştür. Öğretmenler toplumda genellikle rol model bireyler olarak algılansalar da mevcut çalışmada ve rol model alma üzerine yapılan diğer çalışmalarda (Bayırlı, 2022; Bricheno & Thornton, 2007) oldukça düşük oranlarda modellendikleri görülmüştür. Hatta katılımcıların sosyal beğenirlik arzusuyla rol model olarak öğretmenlerini seçmiş olma ihtimali göz önüne alındığında öğretmenlerin daha düşük oranda rol model olarak görülmesi bu bulguyu daha anlamlı hale gelmektedir. Benzer şekilde tarihi şahsiyetler oldukça düşük bir rol model tercihi oranıyla (%5,2) rol model olarak görülmüştür. Bu durumun sebebi tarihi şahsiyetlerin Piaget'e göre somut işlemler döneminde olan (Yapıcı & Yapıcı, 2010) ilkokul çocuklarına uzak ve soyut kimseler olarak görülmesi olabilir. Tarihi şahsiyetler, öğrencilere genellikle soyut anlatılar veya ders materyalleri aracılığıyla sunulduğundan, medya figürlerinin sunduğu kişisel ve canlı etkileşimi sağlayamamaktadır. Yapılan bir çalışmada, öğrencilerin rol model tercihinde tarihi figürlerin sosyal medyadaki görünürlüğünün belirleyici bir etken olduğu ve bu platformlarda sergilenen kahramanların daha sık benimsendiği ortaya konmuştur (Avcu & Çelik, 2022).

Cinsiyet ve yerleşim yerine göre oluşturulan betimsel dağılımlar, rol model tercihlerinin genel sıralamasının gruplar arasında büyük ölçüde benzer olduğunu göstermiştir. En önemli farklılık erkek çocukların ünlüleri kız çocuklarına göre daha fazla model olarak aldıklarıdır. Kız çocukları aile bireyleri, öğretmen, akraba gibi etrafındaki kişileri erkek çocuklarına göre daha fazla model almıştır.

4.2. Rol Model Alma Gerekçeleri Üzerine Tartışma

Rol model alma gerekçelerine dair elde edilen veriler, başarı (%28,43) ve davranış özelliklerinin (%22,18) öğrenciler nezdinde en baskın kriterler olduğunu göstermiştir. Rol modelin fiziksel/sosyal çekiciliği ile karakter yapısı orta düzeyde bir etkiye sahipken; eğlence, ortak ilgi ve öğrenme odaklı gerekçeler modelleme sürecinde en az dile getirilen nedenler olarak sıralanmıştır.

Çalışma grubunun rol model alma nedenlerinde ilk sırada rol modellerin başarı özellikleri yer almıştır. Öğrenciler, rol modellerinin işlerinde iyi olma, azimli, çalışkan, zeki olma gibi niteliklere sahip olması nedeniyle rol model olarak tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Alanyazın incelendiğinde başarılı, çalışkan olma işinde iyi olma gibi niteliklerin öğrencilerin rol model almalarında etkili olduğunu ifade eden farklı örneklemlerde çalışmalar olduğu görülmüştür (Bayırlı & Köksal, 2026; Çimen, 2019; Eskiler & Küçükibiş, 2019; Ivaldi & O'Neill, 2008; Karaboğa, 2019; Tonga, 2014).

Araştırma bulguları, öğrencilerin rol model seçiminde davranış özelliklerini ikinci temel gerekçe olarak gördüklerini; özellikle yardımseverlik, içtenlik ve nezaket gibi insani değerlere vurgu yaptıklarını göstermektedir. Bu sonuçlar rol modellerin ahlaki ve karakteristik özelliklerinin önemini belirten Tonga (2014) ve Çimen (2019) ile paralellik arz etmektedir. Literatürde Hoffman (1996), bu süreci yüksek empati düzeyi ve duyarlılıkla ilişkilendirirken, Kohlberg (1981) ise yardımseverlik ve adalet gibi unsurların, modelin ahlaki gelişim seviyesiyle ilgili algısını yansıttığını savunur. Polat (2012) da benzer şekilde kahramanlarda ahlaki ve saygılı tutumların arandığını saptamıştır.

Öğrencilerin rol model tercihlerinde fiziksel ve sosyal özelliklerin (güzellik, zenginlik, güç ve popülerlik) üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Araştırma bulguları, özellikle dış görünüş ve şöhret odaklı bu tercihlerin medya etkisiyle şekillendiğini vurgulayan literatürle örtüşmektedir. Anderson ve Cavallaro (2002), cinsiyete göre fiziksel güç veya estetik görünümün ön plana çıktığını belirtirken; Karaboğa (2019) medyanın sunduğu "çekici ve eğlenceli" imajların gençler üzerinde güçlü bir duygusal bağ kurduğunu savunmaktadır. Bu durumun en dikkat çekici sonucu olarak, popülerlik ve dış görünüş odaklı yeni nesil figürlerin, ebeveyn ve öğretmen gibi klasik rol modelleri ikinci plana itmesi gösterilebilir.

4.3. Eğitsel Çıktılar

Araştırmadan elde edilen bulgular, ilkokul çağındaki çocukların karakter inşasında ve değer ediniminde referans aldıkları kaynakların köklü bir değişime uğradığını göstermektedir. Öğrencilerin rol model tercihlerinde YouTube içerik üreticileri ve popüler kültür figürlerinin, öğretmenler ve aile bireyleri gibi geleneksel değer aktarıcılarını geride bırakması, okullarda yürütülen değerler eğitimi politikalarının güncellenmesini zorunlu kılmaktadır. Değerler eğitiminin başarıya ulaşmasında kitle iletişim araçları ve sosyal medyanın ciddi birer bariyer veya zorlaştırıcı faktör olabildiği bilinmektedir. Sanal dünyadaki idollerin çocuklar üzerinde kurduğu güçlü parasosyal ilişkiler, geleneksel değerler eğitiminin didaktik ve kuralcı yapısının çocukların dünyasında yeterince karşılık bulamadığına işaret etmektedir. Bu durum, değerler eğitiminde salt "neyin doğru olduğunu" anlatan soyut yaklaşımlardan ziyade, çocukların dijital dünyada maruz kaldıkları örtük değerleri eleştirel bir süzgeçten geçirebilecekleri medya okuryazarlığı becerilerinin değerler eğitimine entegre edilmesini gerektirmektedir.

Öğrencilerin rol model tercihlerini belirleyen en temel iki gerekçenin "başarı" ve "davranış özellikleri" olması, değerler eğitimi açısından kritik bir fırsat sunmaktadır. Çocuklar, popüler figürlerin sahip olduğu şöhret veya maddi gücü genellikle "başarı" olarak kodlamakta ve bu kişilerin ekran önündeki seçilmiş pozitif davranışlarını (örneğin yardımseverlik veya eğlencelilik) içselleştirmeye eğilim gösterebilirler. Bu noktada değerler eğitimi programları, "başarı" kavramının altını ahlaki ve insani erdemlerle dolduracak yeni pedagojik stratejiler geliştirmelidir. Kusursuz ve idealize edilmiş medya figürleri yerine, başlangıçta zorluklar yaşayan, hata yapan ancak azim, dürüstlük ve çaba göstererek zorlukların üstesinden gelen modellerin çocuklara sunulması, karakter eğitiminde çok daha gerçekçi ve içselleştirilebilir bir etki yaratacaktır.

Akranların aile bireyleriyle neredeyse aynı sıklıkta rol model olarak belirtilmesi, çalışmanın dikkat çekici bulgularından biridir. Burada önemli olan akranların aile bireylerini sayısal olarak geride bırakması değil, çocukların rol model tercihleri içerisinde aile bireyleriyle karşılaştırılabilir bir görünürlüğe ulaşmasıdır. Aile içi nitelikli zamanın azalması ve internette geçirilen sürenin artması, çocukları kendi yaş gruplarına veya dijital akranlarına yöneltebilmektedir. Çocuk Youtuber'ların yüksek abone oranları bu durumu destekler niteliktedir (Alkan & Candemir, 2025). Değerler eğitiminin, sınıf içi uygulamalarda bu akran etkisini avantaja çevirecek iş birlikli öğrenme ve akran öğretimi desenlerine odaklanması gerekmektedir. Öğretmenlerin, değerleri anlatırken

yalnızca yetişkin veya tarihi şahsiyetleri örnek göstermek yerine, sınıf içinde ahlaki ve olumlu davranışlar sergileyen öğrencilerin çabalarını görünür kılması değerlerin diğer öğrenciler tarafından benimsenmesini kolaylaştıracaktır.

Sonuç olarak, ilkokul düzeyindeki değerler eğitimi süreçleri dijitalleşmenin getirdiği yeni sosyalleşme dinamiklerini görmezden gelerek değil, çocukların idol olarak belirlediği figürlerin taşıdığı özellikleri (ulaşılabilirlik, samimiyet, eğlence) pedagojik birer araca dönüştürerek yeniden tasarlanmalıdır. Ailelerin ve öğretmenlerin çocukların gözünde yeniden güçlü birer rol model olabilmeleri, ancak dijital çağın gerektirdiği empatik, etkileşimli ve gerçekçi iletişim kanallarını yeniden inşa etmeleriyle mümkün olacaktır.

4.4. Sonuç

Sonuç olarak, araştırmanın birinci sorusuna ilişkin bulgular öğrencilerin en fazla ünlüleri rol model olarak seçtiklerini, bu kategoriyi birbirine oldukça yakın oranlarla akranların ve aile bireylerinin izlediğini göstermiştir. İkinci araştırma sorusu kapsamında ünlü rol modeller arasında YouTuber'ların ve sporcuların öne çıktığı belirlenmiştir. Üçüncü araştırma sorusuna ilişkin betimsel bulgular, ünlülerin hem erkek hem de kız öğrenciler arasında en sık belirtilen rol model kategorisi olduğunu; ünlüleri rol model olarak belirtme oranının erkek öğrencilerde, aile bireylerini, öğretmenleri ve akrabaları rol model olarak belirtme oranlarının ise kız öğrencilerde daha yüksek olduğunu göstermiştir. Dördüncü araştırma sorusu kapsamında ünlülerin hem kırsal hem de kentsel yerleşimlerde ilk sırada yer aldığı, akranların kırsal kesimde daha yüksek oranda belirtildiği, aile bireyleri ile öğretmenlere ilişkin oranların ise iki yerleşim grubunda birbirine oldukça yakın olduğu görülmüştür. Beşinci araştırma sorusuna ilişkin olarak öğrencilerin rol model tercihlerini başlıca başarı, davranış ve fiziksel-sosyal özelliklerle gerekçelendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

4.5. Öneriler

1. Çalışma sonucunda öğrencilerin en yoğun şekilde ünlü figürleri model aldıkları saptanmıştır. Bu bulgudan hareketle, çocukların gelişim süreçlerini desteklemek amacıyla olumlu karakter özelliklerine sahip ve güvenilir ünlülerin seçimi konusunda öğrencilere yönelik rehberlik faaliyetleri yürütülebilir. Ayrıca sanal medyanın çocuklar için yakın ve samimi gerçekte ise kurgulanmış görüntüsünün fark edilebilmesi amacıyla medya okuryazarlığı, sosyal medya okuryazarlığı gibi eğitimler verilebilir.
2. Aile bireylerinin düşük oranda rol model olarak belirtilmesi, ailelerin çocuklarla kurdukları etkileşimin yalnızca süresi değil, niteliği ve görünürlüğü üzerinde de durulmasını gerekli kılmaktadır. Bu doğrultuda veli eğitimlerinde genel olarak "çocukla zaman geçirme" önerisiyle yetinilmemelidir. Birlikte sorumluluk üstlenme, kararların gerekçelerini çocukla paylaşma, karşılaşılan güçlüklerde gösterilen çabayı görünür kılma ve düzenli bire bir etkinlikler gerçekleştirme gibi somut etkileşim biçimlerine yer verilmelidir.
3. Öğretmenlerin görece düşük oranda rol model olarak görülmesi üzerinde durulması gereken bir diğer önemli konudur. Katılımcıların rol model alma davranışlarında önemli bir motivasyon kaynağı olan başarı ve davranış özelliklerinden dolayı, öğretmen kimliğinin konu uzmanı ve didaktik boyutunun yanı sıra pedagojik ve duyuşsal boyutlarına yönelik farkındalık arttırılmalıdır. Öğretmenler başarılı, disiplinli, çalışkan, davranış ve iletişimiyle öğrencilerin dünyasına girebilen kişiler olarak kendilerini geliştirmeye daha fazla gayret göstermelidir.
4. Gelecek araştırmalarda rol model tercihlerinin cinsiyete ve kent-kırsal yerleşime göre değişip değişmediği karşılaştırmalı desenlerle incelenebilir. Ünlülerin yüksek, aile bireylerinin ise görece düşük oranda tercih edilmesini açıklayabilecek koşulları sınamak amacıyla ekran süresi, kullanılan medya platformları, ebeveyn tutumları, hane büyüklüğü ve çocukların aile üyeleriyle geçirdikleri zaman birlikte ele alınabilir. Açık uçlu anketlere öğrenci, veli ve öğretmen görüşmelerinin eklendiği karma veya çok katmanlı nitel araştırmalar, kısa yazılı yanıtların arkasındaki gerekçelerin daha ayrıntılı anlaşılmasını sağlayabilir. Ayrıca öğrencilerin ilkokuldan ortaokula geçiş sürecinde izleneceği boylamsal çalışmalarla rol model tercihlerinin, ünlü alt kategorilerinin ve tercih gerekçelerinin zaman içerisinde değişip değişmediği belirlenebilir.
5. Mevcut araştırmanın bulgularının farklı illerde yürütülen benzer çalışmaların sonuçlarından ayrışması, rol model tercihlerinde bağlamsal farklılıkların bulunabileceğini düşündürmektedir. Rol model tercihlerinin bölgelere ve yerleşim türlerine göre değişip değişmediğinin belirlenebilmesi için aynı veri toplama aracı ve örnekleme yaklaşımı kullanılarak farklı illerden kent ve kırsal çalışma gruplarının karşılaştırıldığı araştırmalar yapılabilir.
6. Çalışmada, çocukların rol model tercihlerinde rol modellerin davranış, başarı ve karakter özellikleri temel motivasyon sebebi olarak saptanmıştır. Özellikle değerler eğitimi çalışmalarında bu niteliklere sahip rol modeller çocuklarla bir araya getirilerek çocukların bu modelleri gözlemlemeleri sağlanabilir.

4.6. Sınırlılıklar

Araştırmanın çalışma grubu, Van ilinde kolay ulaşılabilir örneklemeyle seçilen 502 dördüncü sınıf öğrencisi ile sınırlıdır. Amaçlı örnekleme yönteminin kullanılması ve katılımcıların belirli bir coğrafi bölge ile sınıf düzeyinden seçilmesi, bulguların Türkiye'deki bütün ilkokul öğrencilerine genellenmesini sınırlandırmaktadır. Ayrıca veriler açık uçlu nitel anketler aracılığıyla toplanmıştır. Dolayısıyla verilerin kapsamı ve ayrıntı düzeyi, 10 yaş grubu çocukların o anki yazılı ifade becerilerine, ankete ayırdıkları kısıtlı süreye bağlı kalmıştır. Ayrıca uygulamanın sınıf öğretmenlerinin bulunduğu sınıf ortamında gerçekleştirilmesi sosyal beğenirlik etkisi oluşturmuş ve özellikle öğrencilerin öğretmenlere ilişkin yanıtlarını etkilemiş olabilir. Çalışmada ilkokul çocuklarının rol model alma eğilimlerini daha iyi anlayabilmek için nitel araştırmalar için oldukça büyük bir örneklemle çalışılmıştır. Bu durum derinlemesine görüşmeler yapmanın önünde bir sınırlılık oluşturmuştur. Gelecek araştırmalarda anketin yanı sıra derinlemesine ve odak grup görüşmeleri yapılabilir. Kodlama işlemi sırasında kodlayıcılar arası güvenirlik puanı hesaplanmaması çalışma nitel bir araştırma olduğu için sınırlık olarak ortaya çıkmıştır.

KAYNAKÇA

Ağdemir, S. (1991). Aile ve eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 1*(1).

Alkan, F., & Candemir, M. L. (2025). Sosyal Medyada Benliğin Sunumu Bağlamında Çocuk Youtuber'lar Üzerine Bir Analiz. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *13*(2), 135–150. https://doi.org/10.53586/susbid.1705478

Anderson, K. J., & Cavallaro, D. (2002). Parents or pop culture? Children's heroes and role models. *Childhood Education, 78*(3), 161-168. https://doi.org/10.1080/00094056.2002.10522728

Aslan, A. K. (2001). Eğitimin toplumsal temelleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4*(5), 16–30.

Avcu, K. M., & Çelik, Ö. Ç. (2022). Sosyal bilgiler dersinde tarihî şahsiyetlerin rolüne ilişkin öğretmen görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 32*(1), 97–110. https://doi.org/10.18069/firatsbed.960843

Aydın, A. (2003). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Alfa Yayınları.

Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action.* Englewood Cliffs.

Bashir, S., Bajwa, M., & Rana, S. (2014). Teacher as a role model and its impact on the life of female students. *International Journal of Research-Granthaalayah*, *1*(1), 9–20. https://doi.org/10.29121/granthaalayah.v1.i1.2014.3081

Bayırlı, H. (2022). *Hayat bilgisi dersinde rol model katılımlı etkinliklerin öğrencilerin başarısına, tutumlarına, öz düzenleme becerilerine ve rol model algısına etkisi* [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi].

Bayırlı, H., & Köksal, H. (2025). Hayat bilgisi dersinde rol model katılımlı etkinliklerin öğrencilerin başarısına, tutumlarına ve öz düzenleme becerilerine etkisi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, *66*, 3571–3599. https://doi.org/10.53444/deubefd.1484136

Bayırlı, H., & Köksal, H. (2026). Youtubers and TikTokers as role models: Children's preferences and underlying motivations. *Media International Australia*, *199*(1), 199–216. https://doi.org/10.1177/1329878X261436063

Bilecik, S. (2017). Anne baba tutumlarının bireylerin din algısına etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, *15*(33), 7–38.

Bilis, A. E. (2012). *Dini yönelimli Türk televizyon dizilerinde oksidentalist söylem ve toplumsal rol modellerin temsili*, [Doktora tezi, Ege Üniversitesi]. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

Bilis, P. Ö. (2014). Rol modelleri ve toplumsal değerler açısından "Uçaklar" adlı animasyon filmi üzerine bir inceleme. *Selçuk İletişim, 8*(3), 201–227. https://doi.org/10.18094/si.51086

Biskup, C., & Pfister, G. (1999). I would like to be like her/him: Are athletes role-models for boys and girls? *European Physical Education Review, 5*(3), 199–218. https://doi.org/10.1177/1356336X990053003

Blake, J. (1981). Family size and the quality of children. *Demography*, *18*(4), 421–442. https://doi.org/10.2307/2060941

Braun, V., Clarke, V., Boulton, E., Davey, L., & McEvoy, C. (2021). The online survey as a *qualitative* research tool. *International Journal of Social Research Methodology*, *24*(6), 641–654. https://doi.org/10.1080/13645579.2020.1805550

Bricheno, P., & Thornton, M. (2007). Role model, hero or champion? Children's views concerning role models. *Educational Research, 49*(4), 383–396. https://doi.org/10.1080/00131880701717230

Bulut, S. S. (2024). İlkokul öğrencilerinde sosyal-duygusal ve ahlaki gelişim ile ilgili bir inceleme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, *13*(3), 1113–1128. https://doi.org/10.7884/teke.1517783

Calp, Ş., Karaman, E. R., & Çavuşoğlu, F. (2018). İlkokulda akran ilişkileri: Farklı başarı düzeyindeki dördüncü sınıf öğrencileri arkadaş özerklik desteği hissediyor mu. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, 8*(1), 237–265. doi: 10.23863/kalem.2018.102

Ceran, D. (2015). Çocuklara rol model olması bakımından Millî Mücadele kahramanları ve edebî eserlere yansıması: "Kurtuluşun Kahramanları" kitap dizisi örneği. *Tarih Okulu Dergisi, 24*, 135–157. http://dx.doi.org/10.14225/Joh785

Çimen, L. K. (2019). Eğitim fakültesi öğrencilerinin rol model tercihleri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8*(1), 88–110. https://doi.org/10.33206/mjss.458872

de Run, E. C., Butt, M., & Nee, C. Y. (2010). The influence of role models on young adults purchase. *Jurnal Kemanusiaan*, *8*(1), 70–81.

Demir, E., & Köse, M. (2016). Öğretmenlerin rol modelliği hakkında öğretmen görüşleri. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi,* (53), 38–57.

Demirbaş, M., & Yağbasan, R. (2005). Sosyal öğrenme teorisine dayalı öğretim etkinliklerinin, öğrencilerin bilimsel tutumlarının kalıcılığına olan etkisinin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18*(2), 363–382.

Demircioğlu, İ. H., & Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: Amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi, 6*(15), 69–88.

Ergen, Y. (2019). Popüler kültürün popüler rol modelleri YouTuberlar: İlköğretim çağındaki özel okul öğrencileri üzerine bir araştırma. *İnsan ve Toplum, 9*(1), 117–154.

Ertör, E. (2022). *Evde Baba Katılımlı Öz düzenleme Programı'nın 48-72 aylık çocukların öz düzenleme becerilerine ve baba katılımına etkisi* [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi].

Eskiler, E., & Küçükibiş, H. F. (2019). Öğrencilerin ders seçim kararlarında rol modelleri ve pozitif sözlü iletişimin etkileri. *Eğitim ve Bilim*, *44*(200), 253–268. https://doi.org/10.15390/EB.2019.8143

Faiz, M., & Avcı, E. K. (2019). Tarihi kahramanların değerler eğitiminde rol model olarak kullanılmasına ilişkin ortaokul öğrencilerinin algıları. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *16*(1), 694–724. http://dx.doi.org/10.23891/efdyyu.2019.138

Fitri, E., Araminta, N., & Sitorus, M. (2025). The role of parents as role models in children's moral education. *Absorbent Mind, Jurnal of Psychology and Child Development*, *5*, 14–24. https://doi.org/10.37680/absorbent_mind.v5i1.6671

Gartzia, L., Morgenroth, T., Ryan, M. K., & Peters, K. (2021). Testing the motivational effects of attainable role models: Field and experimental evidence. *Journal of Theoretical Social Psychology, 5*(4), 591–602. **https://doi.org/10.1002/jts5.121**

Gülay, H. (2009). Okul öncesi dönemde akran ilişkiler. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12*(22), 82–93.

Güney, Z. (2020). Çocukların sosyal medya kullanımı üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11*(1), 188–199. https://doi.org/10.36362/gumus.665536

Güngör, Ö. (2015). Akran Gruplarının Amerikalı Türk Gençlerinin Dini Sosyalleşmelerine Etkileri (12-15 Yaş). *Değerler Eğitimi Dergisi*, *13*(30), 213–249.

Hamlen, K. R., & Imbesi, K. J. (2019). Role models in the media: A content analysis of preschool television programs in the U.S. *Journal of Children and Media, 14*(3), 302–323. https://doi.org/10.1080/17482798.2019.1689369

Hoffman, M. L. (1996). Empathy and moral development. *The annual report of educational psychology in Japan*, *35*, 157–162.

Hurd, N. M., Wittrup, A., & Zimmerman, M. A. (2011). Role models in adolescent development. *Encyclopedia of Adolescence, New York, Springer*, 2399–2404.

Ivaldi, A., & O'Neill, S. A. (2008). Adolescents' musical role models: Whom do they admire and why? *Psychology of Music*, 36(4), 395–415. https://doi.org/10.1177/0305735607086045

Kamal, T., Tariq, M., Ishtiaq, M., Nawab, K., & Idrees, M. (2015). An investigation into the negative impacts of social media on academic performance of youth. *New Media and Mass Communication*, *34*, 50–56.

Karaboğa, M. T. (2019). Lise öğrencilerinin rol model tercihlerine ilişkin bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *15*(2), 363–391. DOI: 10.17860/mersinefd.537859

Karaca, M. (2020). *Ortaokul öğrencilerinin rol model alma algıları ile fen bilimlerine yönelik öz düzenlemeleri arasındaki ilişki* [Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi]. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

Kartal, H. (2007). The effect of mother-child education program which is one of the early childhood education programs on cognitive development of six age children. *Elementary Education Online, 6*(2), 234–248.

Kearney, M. S., & Levine, P. B. (2020). Role models, mentors, and media influences. *The Future of Children, 30*(1), 83–106.

Kılınç, F., & Kırık, A. M. (2024). YouTube'un çocukların davranış değişimlerine etkisi anketi: Türkçeye uyarlama, güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of Marmara Social Research, 22, 15–40. https://doi.org/10.58793/marusad.1529250

Kırık, A. M. (2014). Aile ve çocuk ilişkisinde internetin yeri: Nitel bir araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 3*(1), 337–347.

Kohlberg, L. (1981). The philosophy of moral development: Moral stages and the idea of justice. In Moral Education. Harper & Row.

Korkmaz, İ. (2014). Sosyal öğrenme kuramı. B. Yeşilyaprak (Ed.), *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Pegema Yayıncılık.

Küçükibiş, H. F. (2016). *Rol model alma davranışlarının ve fiziksel aktivite tutumlarının ders seçimleri üzerine etkisi* [Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi]. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

Lewis, R. (2020). "This is what the news won't show you": YouTube creators and the reactionary politics of micro-celebrity. *Television & New Media*, *21*(2), 201–217. https://doi.org/10.1177/1527476419879919

Livingstone, S., & Third, A. (2017). Children and young people's rights in the digital age: An emerging agenda. *New media & society*, *19*(5), 657–670. https://doi.org/10.1177/1461444816686318

Lockwood, P., & Kunda, Z. (1997). Superstars and me: Predicting the impact of role models on the self. *Journal of personality and social psychology*, *73*(1), 91. https://doi.org/10.1037/0022-3514.73.1.91

Lumpkin, A. (2008). Teachers as role models teaching character and moral virtues. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance, 79*(2), 45–50. https://doi.org/10.1080/07303084.2008.10598134

Martínez, C., & Olsson, T. (2019). Making sense of YouTubers: how Swedish children construct and negotiate the YouTuber Misslisibell as a girl celebrity. *Journal of Children and Media*, *13*(1), 36–52. https://doi.org/10.1080/17482798.2018.1517656

Merriam, S. B., & Tisdell, E. J., (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. John Wiley & Sons.

Misiak, M., Urbanek, A., Frackowiak, T., & Sorokowski, P. (2025). Who wants to be a YouTuber? Personality traits predict the desire to become a social media influencer. *Telematics and Informatics*, *98*, 102248.

Özmen, S. (2016). *Çocuk hikâyelerindeki kahramanların çocuklara rol-model olma durumları* [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi]. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

Özsoy, E., & Yıldız, G. (2013). Kişilik kavramının örgütler açısından önemi: Bir literatür taraması. *İşletme Bilimi Dergisi, 1*(2), 1–12.

Polat, R. (2012). *12-14 yaş grubu öğrencilerinin kahraman algılarının incelenmesi: Sincan ilçesi örneği,* [Yüksek lisans tezi, Aksaray Üniversitesi]. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

Rideout, V., Peebles, A., Mann, S., & Robb, M. B. (2022). The Common Sense Census: Media Use by Tweens and Teens. Common Sense.

Sakız, G. (2020). Özdüzenleme ve özdüzenlemeli öğrenme: Kuramsal bakış. G. Sakız (Ed.), *Özdüzenleme: öğrenmeden öğretime özdüzenleme davranışlarının gelişimi, stratejiler ve öneriler* içinde (s.1–27). Nobel.

Sandelowski, M. (2000). Whatever happened to qualitative description?. *Research in nursing & health*, *23*(4), 334-340. https://doi.org/10.1002/1098-240X(200008)23:4<334::AID-NUR9>3.0.CO;2-G

Schunk, D. H. (1987). Peer models and children's behavioral change. *Review of educational research*, *57*(2), 149–174. https://doi.org/10.3102/00346543057002149

Selman, H. (2022). Ergenlerde öz-yeterliğin yordanmasında öğrenciliğe dönük tutum ile akran ilişkilerinin rolü [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim, öğrenme ve öğretim.* Gazi Kitabevi.

Siddiqui, S., & Singh, T. (2016). Social media: Its impact with positive and negative aspects. *International Journal of Computer Applications Technology and Research, 5*(2), 71–75. doi.org/10.7753/IJCATR0502.1006

Stein, J.-P., Linda Breves, P., & Anders, N. (2022). Parasocial interactions with real and virtual influencers: The role of perceived similarity and human-likeness. *New Media & Society*, *26*(6), 3433–3453. https://doi.org/10.1177/14614448221102900

Tonga, D. (2014). A qualitative study on the prospective social studies teachers' role-model preferences. *Online Submission, 6*(1), 94–101. DOI: 10.7813/2075-4124.2014/6-1/B.14

Topkaya, N. (2024). *Sosyal bilgiler programında yer alan değerler bağlamında okul öncesi öğrencilerinin gözünden çizgi filmler* [Yüksek lisans tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi]. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

Tosun, Y., & Kozikoğlu, İ. (2023). İlkokulda değerler eğitimini zorlaştıran faktörler ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Değerler Eğitimi Dergisi*, *21*(46), 377–397.

Türk Dil Kurumu, (2025). Güncel Türkçe Sözlük. Erişim: https://sozluk.gov.tr/

Türkiye İstatistik Kurumu. (2025). *İstatistiklerle çocuk, 2024*. Erişim: https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Cocuk-2024

Türkiye İstatistik Kurumu. (2024). Çocuklarda bilişim teknolojileri kullanım araştırması. Ankara: TÜİK. https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53638

Westenberg, W. M. (2016). The influence of YouTubers on teenagers: A descriptive research about the role YouTubers play in the life of their teenage viewers [Master Thesis]. University of Twente.

Yapıcı, Ş., & Yapıcı, M. (2010). *Eğitim Psikolojisi*. Anı Yayıncılık.

Yancey, A. K., Siegel, J. M., & McDaniel, K. L. (2002). Role models, ethnic identity, and health-risk behaviors in urban adolescents. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine, 156*(1), 55–61.

Yazıcı, S., & Aslan, M. (2011). Değerler eğitiminde kahramanlardan yararlanma: Sosyal bilgiler ders kitapları ile öğretmen adaylarının kahraman tercihlerinin karşılaştırılması üzerine bir çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 11*(4), 2173–2188.

Yener, F. Ö. (2011). *Sorunlu öğrenci davranışlarının çözümünde yönetici ve öğretmenlerin rol model davranışlarının önemi* [Yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi]. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

ÇALIŞMANIN ETİK İZNİ

Yapılan bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Afyon Kocatepe Üniversitesi

Etik değerlendirme kararının tarihi: 17.01.2024

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 242269

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

1.yazarın araştırmaya katkı oranı %40, 2. yazarın araştırmaya katkı oranı %60'dir.

Yazar 1: Araştırmanın desenlenmesi, Yöntem ve Tartışma/Sonuç bölümleri yazımı

Yazar 2: Verilerin toplanması, araştırmanın giriş ve bulgular bölümlerinin yazımı

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı bulunmamaktadır. Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

YAPAY ZEKA KULLANIM BEYANI

Bu çalışmanın yazım sürecinde yazarlar, metin iyileştirme, bulguların yorumlanması, dil ve gramer kontrolleri gibi alanlarda yardım almak amacıyla yapay zekâ araçlarından faydalanmıştır. Kullanılan her türlü yapay zekâ aracı, yalnızca yazarların mevcut fikirlerini geliştirmek ve daha etkili bir şekilde ifade etmelerine yardımcı olmak için bir destek mekanizması olarak kullanılmıştır. Çalışmanın araştırma sorusu, metodolojisi, veri toplama ve analizi, ulaşılan bilimsel bulgular, yorumlar ve sonuçların tümü yazarların kendi entelektüel katkısıdır. Yazarlar, çalışmanın akademik içeriğinin doğruluğu ve bütünlüğünden, ayrıca yapay zekâ kullanımı da dahil olmak üzere, intihal ve akademik etiğe aykırı her türlü durumdan nihai olarak kendilerini sorumlu tutmaktadır.